

Regionplan och budget 2024–2026

Vision: Livskraft för framtiden

Värdegrund:

Region Västmanland ska alltid utgå från att alla människor är lika värda och ska bemötas med respekt. Alla människor ska ges förutsättningar för god livskvalitet. En viktig faktor för livskvalitet är samverkan mellan alla in-volverade parter. Regionen ska hushålla med de gemensamma resurserna och fördela dessa efter behov.

INNEHÅLL

1	Politiskt förord	5
2	Regionplan och budget 2024-2026	7
2.1	Planens syfte, innehåll och uppbyggnad	7
2.2	Regionfullmäktiges ansvar för "God ekonomisk hushållning"	8
2.3	Regionfullmäktiges övergripande mål	8
2.4	Planeringsförutsättningar och -underlag	8
2.5	Region Västmanlands verksamhet och omvärlden	8
3	Hälso- och sjukvård.....	9
3.1	Hälso- och sjukvårdssystemet	9
3.2	Övergripande målbild	9
3.3	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna	10
3.4	Inriktning och förändring.....	10
3.5	Mål och indikatorer	12
3.6	Uppdrag.....	13
4	Tandvård	14
4.1	Tandvårdssystemet	14
4.2	Övergripande målbild	14
4.3	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna	14
4.4	Inriktning och förändring.....	15
4.5	Mål och indikatorer	15
4.6	Uppdrag.....	16
5	Folkhälsa	16
5.1	Övergripande målbild	16
5.2	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna	16
5.3	Inriktning och förändring.....	16
5.4	Mål och indikatorer	17
5.5	Uppdrag.....	18
6	Kollektivtrafik.....	18
6.1	Kollektivtrafiksystemet.....	18
6.2	Övergripande målbild	18
6.3	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna	19
6.4	Inriktning och förändring.....	19
6.5	Mål och indikatorer	20
6.6	Uppdrag.....	20
7	Regional utveckling och tillväxt	21
7.1	Regionala utvecklingssystemet	21
7.2	Övergripande målbild	21
7.3	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna	21
7.4	Inriktning och förändring.....	22
7.5	Mål och indikatorer	23
7.6	Uppdrag.....	23
8	Fastigheter och lokaler.....	24
8.1	Övergripande målbild.....	24
8.2	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar.....	24
8.3	Inriktning och förändring.....	24
8.4	Uppdrag.....	25
9	Digitalisering	25

9.1	Övergripande målbild	25
9.2	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar.....	25
9.3	Inriktning och förändring.....	25
9.4	Uppdrag.....	26
10	Hållbarhet	26
10.1	Övergripande målbild	26
10.2	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar.....	26
10.3	Inriktning och förändring.....	26
10.4	Mål och indikatorer	27
10.5	Uppdrag.....	27
11	Säkerhet och trygghet.....	27
11.1	Övergripande målbild	27
11.2	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar.....	27
11.3	Inriktning och förändring.....	28
11.4	Uppdrag.....	28
12	Forskning, innovation, utbildning	28
12.1	Övergripande målbild:.....	28
12.2	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar.....	28
12.3	Inriktning och förändring.....	29
12.4	Mål och indikatorer	29
12.5	Uppdrag.....	29
13	Personal- och arbetsgivarpolitik	29
13.1	Övergripande målbild	29
13.2	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar.....	30
13.3	Inriktning och förändring.....	30
13.4	Mål och indikatorer	30
13.5	Uppdrag.....	31
14	Ekonomi	31
14.1	Övergripande målbild	31
14.2	Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna	31
14.3	Inriktning och förändring.....	32
14.4	Mål och indikatorer	33
14.5	Uppdrag.....	33
15	BUDGET FÖR 2024 OCH PLANER FÖR 2025 OCH 2026.....	34
15.1	God ekonomisk hushållning	34
15.2	Samhällsekonomin	35
15.3	Regionsektorn	36
15.4	Region Västmanland.....	36
15.4.1	Skatteintäkter och statsbidrag	37
15.4.2	Skattesats (utdebitering)	37
15.4.3	Ekonomiska ramar.....	38
15.4.4	Gemensamma kostnader och intäkter	38
15.4.5	Anslaget till regionstyrelsens förfogande.....	39
15.4.6	Forskningsfonden	39
15.4.7	Anslag till revisorerna	39
15.4.8	Anslag till patientnämnden inklusive kansli	39
15.4.9	Avkastningskrav helägda och delägda bolag	39
15.4.10	Borgensavgifter	39
15.4.11	Investeringar	40
15.4.12	Lånebehov	41

15.4.13	Finansiella intäkter och kostnader	42
15.4.14	Finansiella nyckeltal	42
15.4.15	Känslighetsanalys	43
15.5	Ekonomiska dokument	44
15.5.1	Resultatbudget	44
15.5.2	Ramar	45
15.5.3	Ramförändringar	46
15.5.4	Anslaget till Regionstyrelsens förfogande	47
15.5.5	Kassaflödesbudget	48
15.5.6	Balansbudget	49
16	Fullmäktiges förslag till budget	50
17	Fullmäktiges förslag till förändringar av avgifter	51
18	Regionens engagemang i aktiebolag, kommunalförbund och andra driftformer	51
18.1	Region Västmanlands koncern	51
18.1.1	Resultaträkning för Region Västmanlands koncern	51
18.1.2	Ekonomiska mått för koncernens bolag	52
18.2	Regionens majoritetsägda bolag	52
18.2.1	Folktandvården Västmanland AB (100 procent)	52
18.2.2	Västmanlands Lokaltrafik AB (100 procent)	53
18.2.3	Svealandstrafiken AB (50 procent)	53
18.2.4	Nya Västerås Flygplats AB (50 procent)	53
18.3	Regionens engagemang i övriga aktiebolag	53
18.3.1	Tåg i Bergslagen AB (25 procent)	53
18.3.2	Create Business Incubator Mälardalen AB (25 procent)	53
18.3.3	Almi Företagspartner Mälardalen AB (24,5 procent)	53
18.3.4	Oslo-Stockholm 2.55 AB (16,7 procent)	53
18.3.5	Mälardalstrafik AB (13 procent)	54
18.4	Bolag där regionen har en ägarandel mindre än 10 procent	54
18.5	Regionens engagemang i kommunalförbund	54
18.5.1	Västmanlands teater (51 procent)	54
18.5.2	Västmanlandsmusiken (10 procent)	54
18.5.3	Svenskt ambulansflyg (2,7 procent)	54
18.6	Regionens engagemang i ekonomisk förening och stiftelser	54
18.6.1	Västmanlands Tolkservice (34 procent)	54
18.6.2	Stiftelsen Inventum	54
18.6.3	Donationsstiftelser	54
18.7	Program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare	54
18.8	Närvården Västmanland (Intraprenad)	55
18.9	Gemensamma nämnder	55
18.9.1	Gemensam inköpsnämnd	55
18.9.2	Gemensam nämnd för varuförsörjning	55
18.9.3	Gemensam hjälpmedelsnämnd	55
18.9.4	Gemensam kostnämnd	55
18.9.5	Gemensam ambulansdirigeringsnämnd	55
18.9.6	Patientnämnden	55
19	Fullmäktiges beslut om mål, indikatorer och uppdrag	56

1 POLITISKT FÖRORD

Det allmänna valet till regionfullmäktige i september 2022 resulterade i att Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna tog över styret av Region Västmanland. Maktskiftet möjliggjordes genom valteknisk samverkan med Sverigedemokraterna.

Denna regionplan presenteras i ett osäkert läge med krig i vårt närområde, lågkonjunktur, en ansträngd bemanningssituation och den högsta inflationen i Sverige på över 30 år. Den ekonomiska utmaningen för Region Västmanland är stor med kraftiga kostnadsökningar inom flera områden. Utmaningen förstärks av det strukturella underskottet inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen som under föregående mandatperiod ökade i omfattning.

Regionen har problem med såväl vårdköer som med inställda tåg och förseningar. Sjukskrivningstalet bland medarbetarna är högt och regionen är i för stor utsträckning beroende av hyrpersonal. Allt för många västmanlänningar befinner sig i ett utanförskap och saknar egen försörjning. Folkhälsan är jämfört med riket låg inom flertalet områden.

Samtidigt som det finns utmaningar finns det också möjligheter och styrkor. Vi är övertygade om att med ett målinriktat arbete med fokus på prioriteringar, hög kvalitet, tidiga insatser och mer tid för kärnuppdrag ser framtiden ljus ut. Regionen ska bidra till att korta köerna inom sjukvården, öka tryggheten, stärka näringslivet, minska arbetslösheten och steg för steg erbjuda en bättre arbetsmiljö för regionens medarbetare. Västmanland har stor potential även om vi kommer att ha några tuffa år framför oss.

Inför denna planperiod har en översyn av regionplanens kapitelindelning gjorts. Syftet är att underlätta förståelse och överskådlighet och därmed ökad måluppfyllelse. En tydligare struktur underlättar uppföljning. De tidigare målområdena har ersatts med rubriker som kopplar direkt till de olika politiska nämnderna tillika olika välfärdsområden som regionen ansvarar för samt regiongemensamma områden. I varje kapitel beskrivs den långsiktiga målbilden för verksamheten, kommande utmaningar samt de förändringsprocesser och uppdrag som ska ske de närmaste åren.

Den ekonomiska obalansen inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen måste successivt och på sikt arbetas bort genom att kostnadsutvecklingstakten understiger intäkternas utveckling. Det kräver prioriteringar, förändrade arbetssätt och effektiv resursanvändning inom såväl stöd- som kärnverksamheter. Kommande år kommer rekryteringsbasen och tillgänglig personal minska. När anställda slutar, måste vi därför alltid ställa oss frågan om det går att lösa uppgiften på något annat sätt. Det kommer ha positiv effekt på ekonomin, men även för att patienterna ska få tillgång till god vård.

Utöver de ekonomiska utmaningarna innebär även demografins utveckling att sjukvårdens kapacitet, i synnerhet personaltillgången, får svårt att matcha de ökande vårdbehoven. Det är ett nationellt problem och vi behöver utgå och planera utifrån att det inte kommer att finnas kompetens till det sätt vi arbetar på idag framöver. Det kräver förändrade arbetssätt, kompetensväxling och nya metoder för att förebygga ohälsa.

Vi prioriterar långsiktigt ekonomiskt ansvarstagande och reformer som effektiviserar regionen, allt i syfte att vi långsiktigt ska klara våra gemensamma åtaganden. Vi presenterar reformer som ökar regionens intäkter och minskar våra kostnader. Ett stort fokus ligger på att korta vårdköerna och säkerställa att primärvården blir navet i hälso- och sjukvården.

Vi lägger en ansvarsfull budget i en orolig tid där budget och plan präglas av återhållsamhet och åtgärder som krävs för att lindra konsekvenser av en orolig omvärld. Allt i syfte att hantera de utmaningar Region Västmanland och länet har och för att fortsätta utveckla det som redan idag är bra.

Mikael Andersson Elfgren (M), gruppledare för Moderaterna
Malin Gabrielsson (KD), gruppledare för Kristdemokraterna
Bengt-Åke Nilsson (L), gruppledare för Liberalerna

2 REGIONPLAN OCH BUDGET 2024-2026

2.1 Planens syfte, innehåll och uppbyggnad

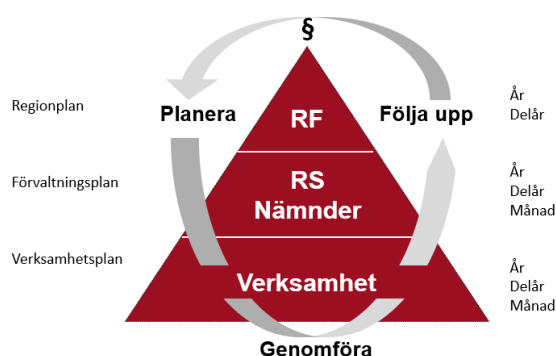
”Regionplan och budget” är det dokument där regionfullmäktige redovisar och beslutar om styrsignaler och hur regionens samlade resurser ska användas och fördelas. Fullmäktige beslutar om mål, inriktning och budget i ett helhetsperspektiv för regionens samtliga ansvarsområden, och ger styrelse och nämnder i uppdrag att verkställa besluten.

Regionplanen består av två delar, en inriktningsdel och en budgetdel. I inriktningsdelen är fullmäktiges fokus inställt på nödvändig förändring för att på bästa sätt uppfylla invånarnas behov inom de olika ansvarsområdena¹. I budgetdelen redovisas hur de samlade medlen används i sin helhet och fördelas mellan de olika ansvarsområdena.

Inriktningsdelen är indelad i de olika välfärdsområden som regionen ansvarar för och delar som är regiongemensamma.

Med hjälp av underrubriker inom de olika kapitlen beskrivs respektive område kortfattat och en långsiktig och vägledande målbild redovisas. Mål och ambitioner i nuvarande program/motsvarande dokument planeras att successivt arbetas in i regionplanen i syfte att där det är möjligt minska mängden dokument och vidhängande administration. Behov och utmaningar som måste hanteras redovisas också tillsammans med en beskrivning av den inriktning och förändring som behövs för att hantera dessa.

Metodiken i övrigt för att förmedla och följa upp den politiska viljan via nämnder och förvaltningar sker med mål och uppdrag, regelbunden dialog och återrapportering².

Figur: Schematisk bild av styrsystemet med beslutsnivåer och planerings- och uppföljningsdokument. Regionfullmäktige (RF) är högsta beslutande organ och ansvarig för helheten. Styrelse (RS) och nämnder är verkställande organ. Fullmäktige ger de verkställande organen i uppdrag att genomföra fattade beslut. Det gör styrelse och nämnder med stöd av sina förvaltningar/verksamheter.

¹ Se arbetsordning och reglementen för fullmäktige och övriga politiska organ.

² Mer detaljerad beskrivning av regionens styrprocess finns dokumenterad i ledningssystemet.

2.2 Regionfullmäktiges ansvar för "God ekonomisk hushållning"

Kommuner och regioner har rätt att beskatta sina invånare för att finansiera välfärds-tjänsterna som tillhandahålls. Det innebär samtidigt en skyldighet att hantera medlen ansvarsfullt och lagen ställer krav på att fullmäktige säkerställer det som kallas "God ekonomisk hushållning". Detta beskrivs mer utförligt i budgetdelen.

2.3 Regionfullmäktiges övergripande mål

På regionövergripande nivå visas fullmäktiges långsiktiga inriktning för alla verksamheter, oavsett driftform, med fyra generella och övergripande mål. De är formulerade från olika perspektiv för att säkerställa viktiga dimensioner och balans i styrningen. Perspektiven används genomgående i styrkedjans samtliga delar (nämnd, förvaltning, verksamhet).

Perspektiv

Övergripande mål

Invånare	Nöjda och trygga invånare
Tjänst/process	Effektiva och ändamålsenliga tjänster av god kvalitet
Medarbetare	Engagerade medarbetare med rätt kompetens
Ekonomi	Ekonomi i balans

2.4 Planeringsförutsättningar och -underlag

"[Regionövergripande budgetförutsättningar 2024-2026](#)" och "[Utmaningar 2024-2026](#)" finns med som planeringsunderlag till denna regionplan.

Regionens samlade intäkter sätter gränsen för hur stora kostnaderna kan tillåtas vara. Regionens ekonomiska långtidsprognos visar att det, givet den förväntade negativa ekonomiska utvecklingen de närmaste åren, är av allra största vikt att, parallellt med det pågående omställningsarbetet i hälso- och sjukvården, arbeta med kort-siktiga åtgärder som ger kraftig och tidig inbromsning i kostnadsökningstakten. Om kostnadsökningstakten inte kraftigt reduceras under 2023-2025 försämras regionens förmåga att klara av kommande stora investeringar.

2.5 Region Västmanlands verksamhet och omvärlden

Region Västmanlands uppdrag regleras till stora delar av kommunallagen, hälso- och sjukvårdslagen, patientlagen, tandvårdslagen, lagen om kollektivtrafik samt lagen om regionalt utvecklingsansvar. Denna lagstiftning är utgångspunkten för regionens verksamhet och uppdrag.

Region Västmanland har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i Västmanlands län. En central uppgift i det regionala utvecklingsansvaret är att utarbeta och fastställa den regionala utvecklingsstrategin (RUS), samt samordna insatser för genomförandet av strategin. Den regionala utvecklingsstrategin tas fram i bred samverkan med länets aktörer och berör många viktiga områden för länets utveckling.

Den regionala utvecklingsstrategin, Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland, fungerar styrande för Region Västmanlands verksamheter, vägledande för länets kommuner, inspirerande för företag, lärosäten, föreningar, kulturinstitutioner, organisationer och civilsamhället. Den regionala utvecklingsstrategin är en viktig utgångspunkt för Region Västmanlands långsiktiga planering.

De utmaningar länet står inför rör flera olika områden och behöver hanteras i bred samverkan. I den regionala utvecklingsstrategin är tre målområden utpekade: Ett välmående Västmanland, Ett tillgängligt Västmanland och Ett nyskapande Västmanland. Genom sina verksamheter bidrar Region Västmanland även i hög grad till genomförande av den regionala utvecklingsstrategin. Under kommande planperiod kommer Region Västmanland leda ett fokuserat arbete inom ramen för samarbetet tillsammans med kommunerna i Strategisk regional beredning, kring hälsa, kompetens och nära vård.

3 HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

3.1 Häls- och sjukvårdssystemet

Målet med hälso- och sjukvården är enligt hälso- och sjukvårdslagen en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen³. Regionen ansvarar för att planera och tillhandahålla vård utifrån befolkningens behov, och beslutar om finansiering⁴, dimensionering och hur vården ska organiseras och utföras.

En stor del av vården utförs i regionens egen regi. Regionen ingår också avtal med privata utförare efter upphandling enligt LOU (lag om offentlig upphandling) och samverkar med närliggande regioner i sjukvårdsregion Mellansverige. LOV (lagen om valfrihetssystem), som tillkommit för ökad valfrihet och tillgänglighet, tillämpas inom flera områden i regionen.

Den vård som regionen erbjuder ska främja hälsa, förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Den organiseras som primärvård, länssjukvård och regionsjukvård. Grundstenen i sjukvårdssystemet är primärvården, där invånarna får hjälp med vårdbehov som är vanliga och ofta förekommande. Det finns idag 16 privata och 12 offentligt drivna vårdcentraler i länet. Sjukhusvård bedrivs på de fyra sjukhusen i Fagersta, Köping och Sala samt Västerås. Högspecialiserad vård är centrerad till universitetssjukhusen, för länsborna främst i Uppsala och Örebro.

Vården och dess utformning utvecklas ständigt. En växande del av vården sker mobilt, exempelvis genom närvårdsteam, mobil familjeläkare och avancerad hemsjukvård. Vården blir alltmer flexibel och mindre platsbunden, den kan ske i hemmet, på vårdcentral och sjukhus och vara fysisk eller på distans.

3.2 Övergripande målbild

I Region Västmanland erbjuds invånarna god vård på lika villkor utifrån behov och regionen verkar för god hälsa i hela befolkningen.

I Region Västmanland ska vården vara av hög kvalitet och inom vissa områden ledande i Sverige. Grunden för detta är:

³ Hälso- och sjukvårdslagen 3 §1

⁴ Vården finansieras med skatter, statsbidrag och patientavgifter. Till skydd för den med stort behov av vård och läkemedel finns högkostnadsskydd.

- Vård på lika villkor – Vård ska ges med respekt för alla människors lika värde.
- God Hälsa – Ge en god och jämlik vård samt förebyggande arbete som når dem med störst vårdbehov.
- Tillgänglig vård – Hög tillgänglighet och att utgå från patientens bästa i vårdkedjans alla steg.

3.3 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Den demografiska utvecklingen, klimatförändringar, nya pandemier, antibiotikaresistens, förändrade livsstilsmonster, ökad andel kroniska sjukdomar och psykisk ohälsa ökar kraven på hälso- och sjukvården. Krig och oro i vårt närområde gör att beredskapen inom hälso- och sjukvården behöver stärkas. De yttre hoten kan leda till brist på materiel och läkemedel. Region Västmanland bygger upp beredskapslager för läkemedel och materiel enligt Socialstyrelsens direktiv. Utveckling sker inom flera områden till exempel farmakologi, genetik, diagnostik, medicinteknik, IT, artificiell intelligens (AI), innovationer och digitalisering. Detta leder till möjligheter att bedriva vård på nya sätt med påverkan på såväl förbättrade arbetssätt, kompetensbehov, samarbeten och regional tillväxt. Men tekniken påverkar inte bara hur verksamheten levererar vård, patienterna blir alltmer informerade och ställer högre krav på vården och patientmötet. Invånarna förväntar sig i allt större utsträckning kunna hantera sina ärenden i samhället själva, digitalt, på en tid som passar dem. Detta för med sig att marknaden för vårdrelaterade hälsotjänster riktade mot konsumenter växer och regionen kommer att behöva stärka samarbetet med nya aktörer. De digitala lösningarna frigör även tid för den del av befolkningen som inte kan eller vill använda tekniken när de söker vård.

Den stora ökningen av de som är 80 år och äldre kombinerat med en relativt sett betydligt lägre ökning av personer i arbetsför ålder gör att hälso- och sjukvården i kommun och region får allt svårare att anställa personal i den utsträckning som den demografiska behovet medför. Svårigheter med bemanning leder till vårdköer och ökad beläggingsgrad på sjukhusen. Den demografiska förändringen kommer också att medföra ökade behov av sjukvård. Påbörjad omställning mot "Nära Vård", där uppströmsarbetet att främja hälsa och bevara funktion är viktiga faktorer, kräver ett nära samarbete mellan huvudmännen.

Utökning av screeningverksamhet och hälsosamtal hjälper vården att fånga individer i tidigt skede av sjukdom eller riskbeteenden. Psykiatri står inför stora utmaningar där den psykiska ohälsan i länet ökar liksom remissinflödet till specialistkompetens. Psykisk ohälsa bland barn och ungdomar ökar sedan flera år. Det kommer att kräva nära samverkan mellan olika instanser i samhället och utveckling av nya arbetssätt, så som "En väg in" och digitala möten och metoder, för att möta behoven i framöver.

3.4 Inriktning och förändring

För att uppnå målen för invånaren arbetar hälso- och sjukvården i Västmanland efter fyra vägledande principer:

- Tillsammans
- Uppströms
- Nyskapande
- Behovsanpassat

Tillsammans innebär med patienten och invånaren, men även över organisationsgränser med kommun och andra aktörer. Det som är värdeskapande ska identifieras och göras mer av medan det som inte skapar värde ska tas bort. Med uppströms menas att oönskade utfall ska förebyggas. Det görs genom tidiga insatser för att bevara patientens funktion och främja hälsan. Region Västmanland ska arbeta med kontinuerlig uppföljning av verksamheten, ständiga förbättringar, men också vara nyskapande och pröva nya sätt att arbeta för att skapa framtidens hälso- och sjukvård. Vården ska vara anpassad med utbud för invånarnas olika behov och utgå från patientens situation.

Genom att fokusera på fem strategiskt viktiga insatsområden skapas förutsättningar att nå målen.

- *Omställning till framtidens hälso- och sjukvård*

"Nära vård" är hela hälso- och sjukvårdens angelägenhet i utvecklingen mot framtidens hälso- och sjukvård. "Nära vård" är en förflyttning från fokus på organisation, till fokus på person och relation, från isolerad vård och omsorgsinsatser till samordning utifrån personens fokus.

Om en persons väg genom vården ses som en kedja av händelser måste sjukvården alltid ställa sig frågan om en händelse kunnat undvikas om något gjorts annorlunda tidigare, uppströms i flödet. Detta innebär långsiktigt en förstärkning av primärvården så att den kan ta ett större helhetsansvar för patienterna och utgöra navet i vården. Insatser och resurser behöver flyttas ut från sjukhus för att möta invånarnas behov i den nära vården. På så vis kan befintliga resurser räcka till fler och hög kvalitet vidmakthållas.

För att primärvården ska kunna utgöra navet i hälso- och sjukvården behöver en målbild och strategi tas fram för att successivt öka ansvaret och omfattningen på vårdcentralernas uppdrag och därmed andel av hälso- och sjukvårdsbudgeten som riktas till primärvården.

- *Personcentrering*

Patienterna som vården möter har varierande vilja, kraft och förmåga att vara delaktiga i utredning, vård och behandling. Personcentrering skapar högre kvalitet och effektivare processer. Vård och omsorg ska ske i överenskommelse mellan personen och utföraren och utgå från personens förmågor, behov och förutsättningar. Vården ska vara förutsägbar och det ska vara enkelt att få kontakt. Den digitala vården ska vara en naturlig vägen in till hälso- och sjukvården och det ska säkerställas en hög gemensam digital servicenivå.

Vårdpersonal och patienter tar gemensamma beslut om vård och behandling och vården ger stöd till patientens egenvård. Utifrån patientens önskemål och behov involveras och informeras anhöriga och närstående. Det är av särskild vikt att säkerställa att samarbetet fungerar väl för grupper med stort vårdbehov och att arbete sker för att utveckla patientens delaktighet i den västmanländska vården.

Nya metoder med egenmonitorering och möjlighet till vård i hemmet gör att lösningarna för hur vården kan se ut varierar. Fler patienter som kräver hälso- och sjukvård men som inte längre behöver sjukhusvård ska snabbare skrivas ut till trygg miljö.

- *Hälsofrämjande arbete*

Genom hälsofrämjande och förebyggande arbete och tidig upptäckt av sjukdom får invånarna ett friskare liv och behöver färre sjukvårdsinsatser. Nya befolkningsstrukturer och metoder för att upptäcka cancer gör att det är viktigt att noga följa med i utvecklingen av forskning och kunskapsinsatser på screeningområdet. Fysisk aktivitet på recept är en metod för att främja fysisk aktivitet som utgår från sjukvården. Forskrivningen kan bidra till att minska ohälsan.

Ett helhetsperspektiv krävs, där vården aktivt arbetar tillsammans med många olika aktörer i samhället. Detta ställer krav på samordning av de regionala insatserna men också med andra huvudmän, så väl offentliga som privata.

- *Säkrad kompetensförsörjning*

För att klara kompetensförsörjningen idag och i framtiden behövs nya sätt att arbeta. God arbetsmiljö, gott ledarskap och säkrad kompetensutveckling behövs för att rekrytera, behålla och vidareutveckla medarbetarna så att invånarnas behov möts. Uppgiftsväxling säkerställer att rätt kompetens finns tillgänglig, och det innebär också att nya yrkesgrupper kommer in och att hälso- och sjukvårdspersonal i ökad utsträckning kan använda sin arbetstid till kärnuppdraget. Ett nära samarbete med lärosäten, en god verksamhetsförlagd utbildning och bra introduktion av nyanställda skapar bra förutsättningar för framtiden.

- *Tillgänglig, säker och effektiv vård*

God tillgänglighet och kontinuitet är viktigt och en förutsättning för hög kvalitet och förtroende. Ett varierat utbud som möter invånarnas olika behov gör vårdens processer mer effektiva. Kunskapsstyrning och standardisering gör att det är lätt att göra rätt, minskar risken för fel och skapar förutsättningar för en jämlik vård. Icke värdeskapande aktiviteter identifieras och arbetas bort. Följsamhet till rutiner och strukturer ska säkerställas. Aktörerna i vårdkedjan ska jobba tätt tillsammans för att varje insats ska bli effektiv för både patient och verksamhet. Insatser ska fortsätta för att säkerställa att barn och unga med psykisk ohälsa möts med tillgängliga och rätt insatser på rätt vårdnivå. Arbete ska ske för att uppnå en mer robust läkemedelsförsörjning.

3.5 Mål och indikatorer

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
I: Invånarna är nöjda och trygga	Andel invånare som har förtroende för vårdcentraler	↑	61 % K: 58 % M: 64 %	65	64	År
	Andel invånare som har förtroende för sjukhus	↑	72 % K: 71 % M: 73 %	76	76	År
	Andel invånare som anser att väntetiderna vid vårdcentralerna är rimliga	↑	72 % K: 75 % M: 69 %	74	76	År
	Andel invånare som anser att väntetiderna vid sjukhusen är rimliga	↑	53 % K: 53 % M: 53 %	60	61	År

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
P: Tjänsterna håller god kvalitet	Medicinsk kvalitet inklusive patientsäkerhet: Målnivåer enligt Vården i siffror; andel indikatorer som når uppsatta målnivåer	↑	69 %	69	65	År
	Andel patienter som får vård minst enligt vårdgarantin:					
	Primärvård 0 + 3 dagar	↑	Tel 88 % Besök 84 %	84 81	87 81	Delår År
	Specialistsjukvård 90 + 90 dagar	↑	Besök 80 % Åtgärd 68 %	78 72	82 53	
	Barn- och ungdomspsykiatri 30 + 30 + 30 dagar	↑	Besök 65 % Utredn 60 % Behandl 45 %	33 31 64	38 15 56	
	Andel distansbesök av totalt genomförda besök	↑	Primärvård 2,0 % Sjukhusvård 19,1 % K: 18,6 % M: 19,8 %	–	–	Delår År
	Andel tolkuppdrag som genomförs på distans (telefon eller video) av totalt genomförda tolkuppdrag	↑	57,1 %	62,9	47,3	År

3.6 Uppdrag

Omställning till framtidens hälso- och sjukvård

- Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden med utgångspunkt från god och nära vård samt ny nationell cancerstrategi säkerställa att framtidens cancer-vård utvecklas i Västmanland inklusive rehabilitering och ökad hörsamhet till screening.
- Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden utreda mobil lågtröskel-verksamhet samt ta fram förslag på hur beroendevården kan stärkas.

Personcentrering

- Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden öka samarbetet med lä-nets kommuner avseende barns stöd i skolan.

Hälsofrämjande arbete

- Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa insatser som stärker föräldraförmågan och vara pådrivande för fler familjecentraler i länet.

Säkrad kompetensförsörjning

- Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden söka gemensamma lös-ningar med länets kommuner avseende kompetensförsörjning samt kompetens-höjning gällande äldres vård.

Tillgänglig, säker och effektiv vård

6. Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden arbeta för att öka andelen distanstolkning i syfte att minska kostnaderna, öka tillgängligheten och minska miljöpåverkan.
7. Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden verka för att motivation, förståelse och resultat gällande god vårdhygien öka.

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

4 TANDVÅRD

4.1 Tandvårdssystemet

Allmäntandvård bedrivs på en öppen marknad med etableringsfrihet med Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) referenspris som utgångspris. Allmäntandvård för vuxna finansieras av patientavgifter och ersättning från det statliga tandvårdsstödet från Försäkringskassan. Ansvar för tandvård regleras i Tandvårdslagen och regionerna ska planera och säkerställa tillgång till tandvård utifrån befolkningens behov, i egen eller avtalad regi.

Tandvårdsverksamheten inom Region Västmanland bedrivs genom det helägda bolaget Folktandvården Västmanland AB som erbjuder allmäntandvård i länets samtliga kommuner. Specialisttandvården bedrivs inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Avgiftsfri tandvård liksom tandreglering till barn och unga 3 till 23 år omfattas av valfrihet enligt LOV (Lagen om valfrihet) där folktandvård och privattandvård i och utanför Västmanland har avtal med regionen.

Specialisttandvård till barn och unga 3 till 23 år utförs av Specialisttandvården.

Regionen säkerställer tillgång till det som kallas "Nödvändig tandvård" och "Tandvård vid långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning" samt "Led i kortvarig sjukdomsbehandling".

4.2 Övergripande målbild

I Region Västmanland erbjuds invånarna tandvård på lika villkor utifrån behov och regionen verkar för en god tandhälsa i hela befolkningen.

Tandvården i Västmanland ska möta invånarnas behov av tandvård med hög kvalitet, hög tillgänglighet och stort fokus på förebyggande åtgärder och hälsofrämjande insatser. Vård och behandling ska utformas och genomföras i samråd med patienten så långt som detta är möjligt. Vid tandvård till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

4.3 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Tandhälsan i befolkningen är god. Det är ett resultat av det långsiktiga förebyggande arbete som bedrivits av tandvården i länet.

För att främja fortsatt god munhälsa utförs systematiska insatser inom barntandvården och nya vägar testas för att nå ännu bättre resultat:

- Tandhälsolektioner i förskoleklass, årskurs 4 och 7 för att lära barnen att själva förebygga och motverka sjukdom i munnen.
- Tidig screening tillsammans med Barnhälsovården, BHV, för att upptäcka yngre barn (10 månader) med risk för ohälsa i munnen.
- "Tandvårdshörna" – riktade insatser med tandhygienist i områden där kariesförekomsten är hög.
- "Gemensam tandborstning", projekt på sex förskolor i Västerås med syfte att öka fluoridtillförsel för barnen på förskolan.

Tandvården står inför samma demografiska utmaningar som hälso- och sjukvården. En ökad äldre befolkning med ett större antal kvarvarande egna tänder kommer att kräva mer resurser.

Tandvården i länet har under de senaste åren haft flertalet pensionsavgångar och behovet av nyrekrytering har varit högt. Vid rekrytering av nyutbildad personal har behovet av handledning varit stort och förutspås fortsätta vara det framöver.

4.4 Inriktning och förändring

De fyra vägledande principerna inom hälso-, tand- och sjukvård i Västmanland är att arbeta tillsammans, uppströms, nyskapande och behovsanpassat.

Tandvården har av tradition arbetat förebyggande och hälsofrämjande för att bibehålla en god tandhälsa i länet.

Utvecklingen av digitala tjänster inom tandvården ska fortsätta för att öka den digitala servicenivån för invånarna och säkra hanteringen av dokument med personuppgifter.

För att tandvården även i framtiden ska vara tillgänglig och effektiv behöver den framtida kompetensförsörjningen säkras inom allmän- och specialisttandvården. Samverkan med hälso- och sjukvården för att gemensamt utnyttja alla resurser på bästa sätt utifrån invånarnas behov behöver fortsätta att utvecklas.

4.5 Mål och indikatorer

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
I: Invånarna är nöjda och trygga	Andel invånare som har förtroende för tandvården ⁵	↑	- %	-	-	År
P: Tjänsterna håller god kvalitet	Andelen undersökta 3-åringar som är kariesfria	↑	96 % F: 97 % P: 96 %	95 %	-*	År
	Andelen undersökta 12-åringar som är kariesfria	↑	72 % F: 75 % P: 69 %	68 %	-*	År
	Genomsnittligt antal skadade tänder hos den mest sjuka tredjedelen av undersökta 12-åringar	↓	1,62 skadade tänder F: 1,69 P: 1,54	1,98	-*	År

- På grund av systembyte finns ej data tillgängliga för 2020.

⁵ Fråga ställs 2024 i Hälso- och sjukvårdsbarometern, med tandvård menas både offentlig (Folktandvård) och privat tandvård.

4.6 Uppdrag

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

5 FOLKHÄLSA

5.1 Övergripande målbild

Fler västmanlänningar ska må bättre. Genom en god hälsa finns bättre förutsättningar för den enskilde att göra egna aktiva livsval, men också för tillväxt och utvecklingsmöjligheter för Västmanland.

5.2 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Inom flera områden har länet låga resultat jämfört med övriga län och jämfört med vad som är önskvärt. Regionen behöver således ta flera steg framåt och ha en hög ambitionsnivå för att öka västmanlänningarnas möjligheter till en god hälsa. Den enskilde individen måste, utifrån sina förutsättningar, också ta ansvar för den egna hälsan.

En större andel äldre befolkning i förhållande till dem i arbetsför ålder ställer stora krav på hälsofrämjande- och förebyggande insatser för att klara finansieringen av invånarnas nuvarande och framtida behov. Individens välmående och möjlighet till livsval kan begränsas av dålig hälsa. God hälsa i befolkningen förbättrar förutsättningarna för tillväxt och utveckling av länet.

Regionen genomför kontinuerligt befolkningsundersökningar som beskriver hälsa, livsvillkor och levnadsvanor i länets befolkning. Vid undersökningen 2022 var det totalt 68 procent av befolkningen som uppgav att deras hälsotillstånd var bra eller mycket bra. Det är näst lägst i Sverige.

Västmanland har en förhållandevis låg utbildningsnivå, samtidigt som arbetslösheten är högre än riket. Bruttoregionalprodukten är också jämförelsevis låg, vilket har betydelse för det upplevda hälsotillståndet. Den upplevda hälsan varierar mellan länets kommuner, liksom hur människors levnadsvanor ser ut. Livsvillkor är viktiga faktorer som påverkar befolkningens hälsa och förutsättningar för att kunna välja hälsosamma levnadsvanor.

Västmanland är det län som har störst andel invånare med fetma i Sverige. Många av länets invånare rör sig mindre än vad som rekommenderas för en god hälsa och konsumtion av mindre hälsosamma livsmedel tenderar att öka. Här finns ett behov av rörelsefrämjande och kunskapshöjande insatser. Barnfetma är ett växande problem och det är viktigt att förebygga ohälsosamma levnadsvanor med bland annat riktade insatser till barn som riskerar att utveckla fetma. Psykisk ohälsa är ett allvarligt folkhälsoproblem. Den psykiska hälsan har över tid försämrats hos flera grupper i samhället och allt fler behöver vård.

5.3 Inriktning och förändring

Folkhälsa är en stor komplex samhällsutmaning där regionen behöver samarbeta med många aktörer för att förändra och utveckla strukturer som bidrar till en bättre folkhälsa. Genom samverkan och ett större helhetstänk kring samhällets system behöver vi gemensamt hitta vägar till hållbar förändring, med fokus på förebyggande

och hälsofrämjande perspektiv. Detta genom samverkan och gemensamt arbete inom regionens verksamheter samt samverkan med länets kommuner, civilsamhälle och relevanta lärosäten. Med vetskap om nutidens och framtidens demografiska utmaningar finns ett stort behov av att öka det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. Detta för att främja välmående i befolkningen och därmed dämpa vård- och omsorgsbehoven.

Ansvar för hälsan vilar främst på individen då livsstilen i stor utsträckning påverkar hälsoläget. Arbeta för ökade kunskaper hos befolkningen kring hälsa kan öka individens förmåga att ta till sig information om sin hälsa samt få större vetskap om hur den kan få vård och omsorg. Kunskapshöjande insatser för att bemöta till exempel psykisk ohälsa kan vara av stor vikt för att fler aktörer ska kunna bidra till ett förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Det arbete som är påbörjat inom ramen för "Kraftsamling för ökad upplevd hälsa" är ett exempel på ett strukturerat aktörsövergripande arbete i bred samverkan. Arbetet utgår ifrån lokala förutsättningar och behov. Genom samverkan och samarbete identifieras olika insatsområden där regionen som länsövergripande aktör stöttar och driver processer i syfte att påverka livsvillkor och hälsa ur ett lokalt- och kommunalt perspektiv.

Föräldraskapsstöd är en viktig tidig insats som samhället kan erbjuda för att minska ojämlikhet och främja barns hälsa och utveckling. En av de viktigaste skyddsfaktorerna i barns liv är en god relation till en eller flera föräldrar, eller annan viktig vuxen.

Att arbeta förebyggande och hälsofrämjande är långsiktigt och resurskrävande, därför behöver insatser genomföras där bäst effekt och resultat uppnås. Hälsoekonomiska analyser ska användas som stöd i prioritering av insatser kopplat till regionens folkhälsorarbete.

Kopplingen mellan välmående/hälsa och livsvillkor gör att folkhälsorarbetet är starkt sammankopplat med arbetet kring tillväxt och utveckling av länet. Genom insatser som stärker individens arbetsförmåga och möjligheter för näringslivet att anställa människor, genom insatser för ökad kompetensförsörjning, genom samverkan med kommuner och aktörer för ökad utbildningsnivå och genom förebyggande arbete uppströms kan regionen bidra brett till att förbättra livsvillkoren för länets invånare.

5.4 Mål och indikatorer

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
I: Invånarnas hälsoläge är gott	Andel vuxna invånare med självupplevd god hälsa	↑	69 % K: 67 % M: 71 %	72 ⁶ K: 70 M: 73	70	/2 år
	Andel ungdomar med fullgod psykisk hälsa i årskurs 9 och år 2 i gymnasiet	↑	-	-	41 % K: 35 M: 48	/3 år

⁶ Extra mätning genomfördes under pandemin.

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
	Levnadsvanor i befolkningen ⁷ , index (max 100)	↑	16	-	29	/2 år

5.5 Uppdrag

- Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden prioritera hälsofrämjande och förebyggande insatser utifrån hälsoekonomi och där störst effekt på befolkningsnivå uppnås.

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

6 KOLLEKTIVTRAFIK

6.1 Kollektivtrafiksystemet

Verksamheten baseras på två viktiga grunder - samhällsnytta och kundnytta, som utgår från invånare och resenärer. Regionens uppdrag är att identifiera och möta invånarnas behov av kollektivtrafik inom de ekonomiska ramar som region och kommuner beslutar om samt att utföra kollektivtrafiken med hög kundnöjdhet.

Den allmänna kollektivtrafiken innefattar regionala tåg- och busslinjer, inomkommunal trafik och stadstrafik, anropsstyrd trafik samt kompletteringstrafik. För vissa kommuner utförs även skolskjuts. Särskild kollektivtrafik omfattar sjukresor samt färdtjänst, omsorgsresor och särskild skolskjuts för i dagsläget Västerås och Sala. För särskild kollektivtrafik sker planering och samordning av resor samt upphandling av persontransporttjänster. I ansvaret ingår även att besluta om tillstånd för färdtjänst (avser i dagsläget Västerås och Sala).

Finansiering av regional kollektivtrafik och sjukresor sker med skatteintäkter och avgifter. Trafikkostnader avseende den inomkommunala kollektivtrafiken och skolskjutsen finansieras av kommunerna. Regionen står för kostnader avseende administration med mera. Färdtjänst, särskild skolskjuts och omsorgsresor som utförs på uppdrag av kommunerna, finansieras via eventuella egenavgifter samt anslag från kommunerna.

Regionens uppdrag är att svara för strategiskt arbete inom området kollektivtrafik. Trafikförsörjningsprogrammet beskriver mål och behov för länets invånare och utgör grunden för länets utveckling av kollektivtrafik.

6.2 Övergripande målbild

Kollektivtrafiken ska tillgodose invånarnas behov av resor inom och utanför regionen och bidra till att underlätta arbets- och skolpendling, fritidsresor och resor till olika samhällsfunktioner. Trafiksystemet ska vara effektivt, robust och dra nytta av digital och teknisk utveckling. Som resenär ska man kunna lita på att tåg och bussar går i tid

⁷ Index som väger samman fem mått gällande fetma, alkoholvanor, stillasittande, fysisk aktivitet samt intag av frukt och grönt. Indexet presenteras i Kolada och räknas fram baserat på uppgifter från nationella och regionala folkhälsoundersökningar.

och kommer fram i tid på ett säkert sätt. Att resa med kollektivtrafiken ska vara enkelt, tryggt och lättillgängligt. Trafiksystemet ska vara samordnat så att det är lätt att resa inom Sverige. Trafiken ska vara pålitlig, modern och bidra till ett hållbart samhälle. Kollektivtrafiken bidrar på detta sätt till tillväxt, arbetsmarknadsförstoring samt möjlighet till näringslivets kompetensförsörjning.

6.3 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Inom tågtrafiken har antalet inställda turer varit högt de senaste åren, vilket framför allt beror på brist på förare samt ombord- och underhållspersonal. Brister finns även i underhåll av fordon och infrastruktur.

Bristande punktlighet och robusthet gör det svårt att behålla resenärer eller attrahera nya. Att förenkla resandet med exempelvis enkla biljettlösningar och tydlig information är ett arbete som måste fortgå. En stor utmaning är det ekonomiska läget. Kostnadsökningar för befintlig trafik väntar även kommande år i och med hög inflation, höjda räntor, bränslepriser och övriga kostnader. Tillsammans med de ambitionshöjningar i utökad tågtrafik som gemensamt med grannlänerna är beslutade för de kommande åren, krävs en långsiktig finansiering där andelen som täcks av skatteintäkter inte kan öka.

Utmaningar finns även med att få en restid som är konkurrenskraftig. Västmanland har brister i infrastrukturen som påverkar både tåg- och busstrafiken.

6.4 Inriktning och förändring

En god infrastruktur och en smart, effektiv och attraktiv kollektivtrafik är två framgångsfaktorer för kollektivtrafiken i Västmanland. Bussar och tåg ska vara punktliga och resandet vara tryggt och säkert. Den som väljer att åka kollektivt ska veta att man kommer fram på utsatt tid. För att underlätta detta krävs bland annat smartare trafiklösningar samt bättre underhåll på vägar och järnvägar, där kommunerna och Trafikverket är möjliggörare i stor utsträckning. Förbättring av bland annat räls och snabbare framkomlighet i busstrafiken behöver prioriteras för att få en mer attraktiv kollektivtrafik.

Kompetensförsörjningsfrågan är aktuell då företag såväl som organisationer och offentlig sektor har svårt att hitta rätt arbetskraft. Kollektivtrafiken ska i större utsträckning ses som ett verktyg för att bidra till bättre kompetensförsörjning. Samtidigt är kompetensförsörjningen inom både tåg- och busstrafiken kritisk. Ett aktivt arbete med kompetensförsörjningsfrågan är nödvändig i de delägda bolagen såväl som inom upphandlad trafik.

Under innevarande år kommer en genomlysning av Svealandstrafiken att genomföras med syfte att säkerställa en så effektiv trafik som möjligt. Eventuella lämpliga slutsatser och åtgärdsförslag ska implementeras under planperioden.

Anropsstyrd trafik finns för dem som bor långt ifrån en hållplats. Behovet av mer flexibel kollektivtrafik på landsbygden ska undersökas under planperioden. Kollektivtrafiken är en central del att utveckla för att länet ska bli framgångsrikt. Cykel, bil och kollektivtrafik ska vara lätt att kombinera på det sätt som passar resenären. Målet är att fler ska kunna jobba, bo och leva var de vill. Kollektivtrafiken ska vara en självklar och aktiv del i samhällsplaneringen.

I de stråk där det finns stort resandeunderlag behöver den kapacitetsstarka kollektivtrafiken utvecklas. Det måste göras i nära samarbete med kommunerna, främst Västerås stad. De nyligen antagna planeringsprinciperna ger förutsättningar för bättre transparens och utveckling av stråk.

Västmanlands geografiska läge ger oss många viktiga målpunkter också utanför länets gränser. Redan idag finns gränsöverskridande trafik till alla grannlän. Den trafiken kan dock utvecklas ytterligare. Detta är särskilt tydligt i de norra och västra länsdelarna.

Serviceresorna håller redan idag hög kvalitet. Målsättningen är att behålla nivån och i delar utveckla ytterligare, varje misstag kan få konsekvenser. Teknisk utveckling som främjar måluppfyllelse ska bejakas samtidigt som kostnadseffektiviteten måste beaktas och regelverk anpassas/efterlevas för att stävja eventuellt missbruk. Samtidigt finns ett fortsatt behov av att tillgängliggöra den allmänna kollektivtrafiken för att bidra till att insteget i exempelvis färdtjänst sker senare i livet. Mer tillgänglig kollektivtrafik bidrar också till ytterligare resealternativ till de personer som redan reser med någon serviceresor. Regionen ser gärna ett länsgemensamt regelverk samt att fler kommuner överlåter utförandet av färdtjänstresor till regionen.

Otryggheten är för stor inom kollektivtrafiken. Alltför många uppger att de inte är helt trygga att resa med kollektivtrafiken. Insatser måste göras brett. Resenärer ska känna sig trygga och ingen ska behöva välja bort kollektivtrafiken till följd av otrygghet. Ett arbete är påbörjat och ytterligare steg för ökad trygghet kommer att tas under året. Pandemin och den senaste tidens oroligheter i omvärlden sätter också ljuset på hur samhällsviktig kollektivtrafiken är. Beredskapsperspektivet måste beaktas ytterligare och när det kommer till val av exempelvis bränsleslag måste redundansen och beredskapsperspektivet vägas in.

6.5 Mål och indikatorer

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
I: Invånarna är nöjda	Andel invånare som är nöjd med kollektivtrafiken	↑	50 % K: 55 % M: 52 %	53	58	Delår År
	Kollektivtrafikens marknadsandel	↑	16 %	9 %	11 %	Delår År
P: Tjänsterna håller god kvalitet	Andel inställda turer inom tågtrafiken	↓	13,8 %	10,2	13,3	Delår År
	Andel inställda turer inom buss-trafiken	↓	0,3 %	0,3	0,2	Delår År
	Punktlighet inom tågtrafik Gäller från 2023	↑	-	-	-	Delår År

6.6 Uppdrag

- Under planperioden ska kollektivtrafiknämnden identifiera behov av länsöverskridande trafik i samverkan med berörda grannlän.
- Under planperioden ska kollektivtrafiknämnden arbeta med utveckling av kapacitetsstark kollektivtrafik.

11. Under 2024 ska kollektivtrafiknämnden verka för fler trygghetsåtgärder i kollektivtrafiken.

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

7 REGIONAL UTVECKLING OCH TILLVÄXT

7.1 Regionala utvecklingssystemet

Utöver gällande regionplan och förvaltningsplan finns olika regionala och nationella strategier och ramverk som styr arbetet inom området regional tillväxt och utveckling. Exempel på sådana är den regionala utvecklingsstrategin, nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2022–2030, villkorsbeslutet, kultursamverkansmodellen och de uppdrag som ges av Folkbildningsrådet.

Viktiga lagar och förordningar som påverkar arbetet inom området är lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar och förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete, förordningen om ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar (DS 2017:61) och museilagen (2017:563).

7.2 Övergripande målbild

Västmanlands län ska ha en god ekonomisk utveckling och tillväxt. Näringslivet ska vara livskraftigt och tillgången till rätt kompetens stor. Länets infrastruktur och förbindelser inom och utanför länet ska vara väl utbyggda. Näringslivsklimatet ska vara gott och den lokala arbetsmarknaden ska bli större och hela länet ska ha tillgång till bredband. Kultur och folkbildningen ska fortsätta utvecklas tillsammans med länets kommuner och främja alla invånares möjlighet till kulturupplevelser och till att utveckla sina skapande förmågor. Västmanland ska vara ett attraktivt län att bo och verka i samt att besöka med ett rikt kultur- och fritidsliv.

7.3 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Region Västmanland leder det regionala utvecklingsarbetet i Västmanlands län i bred samverkan med aktörer i länet.

Tillväxten i Västmanlands län är lägre än i riket i genomsnitt. Företag och organisationer har allt svårare att hitta rätt kompetens vid rekryteringar. Näringslivsklimatet behöver stärkas på ett sätt som främjar befintligt näringsliv och framtida etableringar. Näringslivet behöver breddas både gällande branscher och att fler blir företagare. Det blir också en jämställdhetsfråga för Västmanland då sysselsättningen och företagande är lägre bland kvinnor. I länet finns relativt goda förutsättningar (kompetens, system, resurser) för innovation i näringslivet. Däremot behövs bättre utväxling, det vill säga kommersialisering och uppskalning av insatser som görs.

Mer än var tionde arbetande länsbo pendlar till ett annat län och nästan var tionde person som arbetar i länet bor i ett annat län. Mellan länets kommuner är pendlingen ännu större. När nodstäder och omland binds samman får fler invånare tillgång till en större lokal och regional arbets-, bostads- och utbildningsmarknad. För att möjliggöra detta måste infrastrukturen förbättras och pendlingsförutsättningarna utvecklas. Tillgången till bredband är i delar av länet inte tillräcklig.

Det finns goda förutsättningar att ta del av kultur i hela länet. Det finns en etablerad samverkan mellan regionen och kommunerna inom flera olika kulturområden som till exempel bibliotekssamverkan, regional kulturskolesamverkan samt resurscentrum för konst och film. Kulturverksamheterna fortsätter också verka för extern finansiering av olika kulturprojekt. Länets kulturinstitutioner, kommunalförbunden Västmanlands Teater och Västmanlandsmusiken är centrala. Som delägare har regionen anledning att säkerställa goda strukturer inför framtiden.

De senaste åren har delvis nya frågor blivit mer centrala. Det rör sig exempelvis om beredskapsfrågorna, frågor kring inhemsk livsmedelsproduktion och lokal energiproduktion samt självförsörjningsgrad och att öka tryggheten i samhället för individer och företag.

7.4 Inriktning och förändring

Samverkan är centralt och den bör framöver inriktas på att tydligare fokusera på de faktorer som påverkar förutsättningarna för en god tillväxt. Att stödja näringslivet i deras arbete för hållbar och grön omställning och utveckling är viktigt för att skapa god ekonomisk utveckling. Region Västmanland ska aktivt arbeta för ett bättre näringslivsklimat i länet och underlätta för ökat entreprenörskap i såväl hälso- och sjukvården som i övriga sektorer. En stark innovationskraft finns inom de områden som fokuserar på arbetet med smart specialisering tillsammans med övriga län i Östra Mellansverige, det vill säga smart industri, morgondagens energilösningar, hållbar livsmedelsförsörjning och life science/välfärdsteknik. Västmanland har sina främsta styrkor i de två första områdena men även andra branscher är viktiga. En levande besöksnäring bidrar till fler och växande företag, regional utveckling, stärkt attraktionskraft och viktiga arbetstillfällen. Regionen strävar efter att öka turismen till och inom Västmanland.

För att stödja arbetsmarknaden med rätt kompetens behövs en bredd av insatser. Till exempel är förbättrad integration av utrikesfödda och ett arbete för ökad jämställdhet viktiga faktorer för en bättre utveckling. Region Västmanland ska också göra bedömningar av kompetensbehovet inom privat och offentlig sektor på både kort och lång sikt. Tärna Folkhögskola ska användas för att utbilda mot arbetsmarknadens behov och erbjuda kurser för grundläggande utbildning.

För en fortsatt integrering av arbetsmarknaden i regionen är det viktigt att infrastrukturen i länet utvecklas. Region Västmanland bidrar till denna utveckling genom de satsningar som sker inom ramen för länsplanen och kollektivtrafiken.

Det sker även ett fördjupat samarbete med regionerna i kringliggande län för att öka de statliga investeringarna i infrastrukturen kring ett antal utvalda prioriteringar. Dessa är förbättringar av Mälarbanan, Hjulstabron, Bergslagspendeln och Västerås central. Detta arbete behöver stärkas. Utöver det måste även arbetet med hållbara mobilitetslösningar till och från Finnslätten i Västerås intensifieras tillsammans med övriga kommuner och intressenter. Företagen på Finnslätten har expansiva planer och kommunikationerna måste förbättras. Kapacitetsstark kollektivtrafik, flexibla, adaptiva trafiklösningar samt tågstopp/tågstation måste alla finnas med som tänkbara lösningar. Tillsammans med intresserade kommuner ska regionen agera för att tåg-

stopp/tågstation så snabbt som möjligt blir en del av Trafikverkets planeringsunderlag. Regionen har ett starkt engagemang för snabbare förbindelse mellan Oslo och Stockholm där de regionala nyttorna skulle ge positiv effekt för Västmanland. För att kunna uppnå de regionala bredbandsmålen är en utvecklad samverkan med länets kommuner, med nationell nivå, marknadens aktörer och andra intressenter på bredbandsmarknaden av yttersta vikt.

Frågor kring länets kraftförsörjning är viktiga och komplexa. Regionala utvecklingsnämnden arbetar regionalt för att skapa samverkan kring kraftförsörjning via "Effektforum" som arbetar brett i termer av exempelvis kapacitetsfrågor och förenklade tillståndsprocesser. Men även tillgången till exempelvis lokalproducerad energi är viktiga att belysa i det arbetet.

Det konstnärliga skapandet är en förutsättning för ett dynamiskt kulturliv. Kultur och folkbildning ska utvecklas tillsammans med länets kommuner och civilsamhälle. Kulturlivet är också en del av folkhälsoarbetet och kulturupplevelser kan bidra till ett ökat välmående.

De prioriterade områdena i den regionala kulturplanen kommer att skapa basen för arbetet inom detta område. Regionen verkar för att kulturaktiviteter når en stor och bred publik och är tillgängliga. Den regionala idrottsplanen är också ett instrument för att öka folkhälsan och bidra till ett attraktivare län.

Stora delar av det regionala utvecklingsarbetet finansieras av externa medel och det är viktigt att Region Västmanland aktivt arbetar för att öka dessa. Samtidigt bör det finnas en medvetenhet om att detta i många fall förutsätter en medfinansiering och att det administrativa arbetet kan vara betungande.

7.5 Mål och indikatorer

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
I: Länet utvecklas positivt	Måluppfyllelse i RUS:en: andel målområden med positiv utveckling	↑	48 %	48 %	29 %	År

7.6 Uppdrag

- Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden och övriga nämnder arbeta med att verkställa intentionerna i RUS:en internt i Region Västmanland och tillsammans med länets kommuner och andra intressenter.
- Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden samla och koordinera arbetet för ökad tillväxt och ett starkare företagsklimat i länet.
- Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden samla och koordinera arbetet kring kraftförsörjning i bred samverkan. Detta uppdrag ersätter RF 34 från RPB 23.
- Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden ta fram en omvärldsanalys av möjliga driftsformer för verksamhet inom scenkonst.
- Under planperioden ska Tärna Folkhögskola i större utsträckning matcha utbildningarna mot arbetsmarknadens behov

17. Regionala utvecklingsnämnden ska, i dialog med regionstyrelsen och kollektivtrafikkommittén, under planperioden tillsammans med övriga intressenter arbeta vidare med kort- och långsiktiga trafiklösningar för Finnslätten, inklusive tågstopp. Tillsammans med intresserade kommuner ska regionen agera för att tågstopp så snabbt som möjligt blir en del av Trafikverkets planeringsunderlag. Detta uppdrag ersätter uppdrag 11 från RP 2023.

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

REGIONGEMENSAMMA OMRÅDEN

8 FASTIGHETER OCH LOKALER

8.1 Övergripande målbild

Regionens strategiska lokalförsörjning ska säkerställa ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler, både i egen regi och via inhyrning, för regionens verksamheter. Målet är att utveckla och förvalta regionens fastighetsinnehav och säkerställa fastigheters värde och brukbarhet över tid. Nya lokaler ska utformas flexibelt för att möjliggöra pågående och framtida utveckling och omställning, särskilt inom hälso- och sjukvården.

8.2 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Utvecklingen inom hälso- och sjukvården med bland annat ökad samverkan mellan vårdnivåer, leder till förändrade behov av lokaler, byggnader och servicerelaterade tjänster. Utvecklingen av digital teknik och kommunikation påverkar också den framtida vårdens organisering, lokalbehov och arbetssätt. Behovet av flexibla och ändamålsenliga lokaler är stort och ett omfattande arbete med planering och uppförande av nya vårdbyggnader pågår. Tillgängligheten till sjukhusområdet i Västerås kommer att förändras över tid och en långsiktig plan för parkeringslösning ska tas fram.

För att säkerställa förutsättningar för att bedriva en modern och effektiv specialistvård utifrån befolkningens behov uppförs ett nytt akutsjukhus i Västerås, NAV. NAV ska möjliggöra och bidra till förändrade arbetssätt för hälso- och sjukvården genom lokalmässiga förutsättningar och införande av ny teknologi. Lokalerna vid Västmanlands sjukhus Fagersta moderniseras och lokalförsörjningen i Köping ses över. Verksamheten i Sala flyttade in i ny sjukvårdsbyggnad under senhösten 2022.

8.3 Inriktning och förändring

Vid planering av nya lokaler är det viktigt att säkerställa framtida flexibilitet och förmåga till anpassning av lokalerna, så att krav som förändras eller tillkommer kan hanteras. Ett exempel på detta inom vården är att utforma "generella vårdlokaler", som smidigt kan anpassas till nya behov.

Regionen ska arbeta för ett effektivt lokalutnyttjande, energieffektiva och robusta klimatanpassade lokaler med redundanta system som klarar olika händelser i kris och krig.

Regionens behov av fastighetsinvesteringar är stort till följd av ett ålderstiget bestånd och byggandet av det nya akutsjukhuset i Västerås. Det är viktigt att regionen har en

helhetsbild över framtida strategisk fastighetsutveckling och de investeringar som krävs, både i befintligt fastighetsbestånd och behov av nya lokaler. Samtidigt är de finansiella ramarna begränsade, vilket ställer krav på tydliga prioriteringar. Strategin fram till NAV:s invigning blir att minimera investeringarna i det fastighetsbestånd som NAV ska ersätta.

8.4 Uppdrag

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

9 DIGITALISERING

9.1 Övergripande målbild

Digitaliseringen ska öka Region Västmanlands möjligheter att ge bättre service till invånarna och förutsättningar att arbeta effektivt.

9.2 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Regionen vill erbjuda invånarna väl fungerande välfärd av god kvalitet och i det ingår lättanvända och effektiva e-tjänster. Nya e-tjänster introduceras kontinuerligt inom både hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken med flera verksamheter. Utvecklingen tog extra fart under pandemin, och regionens verksamheter fortsätter att ständigt förbättra och effektivisera tjänster och arbetssätt, i stor utsträckning med hjälp av digital teknik.

Den ökade graden av digitalisering i samhället medför samtidigt en ökad risk för försök till dataintrång och cyberattacker. Regionen arbetar därför med att säkerställa att digitala system och information är skyddade mot otillbörlig åtkomst.

9.3 Inriktning och förändring

Digitaliseringens möjligheter till förändrade arbetssätt och förbättrad service behöver få ännu större genomslag i hela organisationen.

Med en ökad grad av digitalisering ökar verksamheternas beroende av avbrottsfria digitala system och tjänster. I syfte att säkerställa regionens åtkomst till säkra digitala system och tjänster fortsätter regionen bedriva ett kontinuerligt arbete med att identifiera samt bygga bort brister och risker.

Medarbetare ska ha en grundläggande förståelse för digitaliseringens påverkan, en tillräcklig färdighet att använda digitala verktyg, samt en vilja att ta till sig nya arbetssätt i det egna arbetet. Chefer och ledare ska vara väl förtrogna och trygga med digitaliseringens möjligheter att stödja och bidra till verksamheternas utveckling.

Nyttjade system och tjänster ska i möjligaste mån bygga på etablerade standarder och plattformar med öppna gränssnitt, för att underlätta samarbeten och effektiviseringar såväl inom regionens egna verksamheter, som tillsammans med regionala och nationella samarbetspartners.

Genom att utveckla nya digitala lösningar möjliggörs förbättrad service och tillgång till regionens tjänster på den plats där invånaren lever och verkar. På så vis ökar också möjlighet till dialog och delaktighet för invånare och näringsliv. I arbetet med

digitalisering ska regionen fortsätta sträva efter ett digitalt innanförskap, som omfattar alla i hela länet.

9.4 Uppdrag

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

10 HÅLLBARHET

10.1 Övergripande målbild

Region Västmanlands processer och tjänster utförs hållbart såväl ekologiskt, ekonomiskt och socialt, och därmed bidrar regionen till en hållbar samhällsutveckling.

10.2 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Idag och i framtiden står länet inför både utmaningar och möjligheter. Klimatförändringar, hälsoutmaningar, demografisk utveckling, en föränderlig världsekonomi och oro i omvärlden samt större gap mellan behov och resurser i välfärden är exempel på utmaningar.

Region Västmanland spelar en roll för hur klimatet i länet kommer att utvecklas. Regionen ska fortsätta sitt arbete med att minska det ekologiska fotavtrycket och minimera verksamhetens negativa miljöpåverkan inom främst områdena avfall, energianvändning, finansförvaltning, läkemedel, resurser och inköp, samt transporter. För att nå framgång i hållbarhetsarbetet krävs bland annat fokus på cirkulära material- och produktflöden, samt att integrera miljöperspektivet och anpassningar till klimatförändringar i regionens arbete för robusthet och resiliens. Som kund och investerare tar Region Västmanland ansvar genom att ställa hållbarhetskrav vid inköp, investeringar och finansiella placeringar.

Regionen behöver säkra utsatta och underrepresenterade grupper tillgång till och delaktighet i regionens verksamheter. Det handlar till exempel om att barn ska respekteras och vara delaktiga i de beslut som rör dem eller om att tillgänglighetssäkra tjänster och information till alla invånare. Som undertecknare av den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet på lokal och regional nivå (CEMR-deklARATIONEN) förväntas regionen arbeta aktivt med jämställdhetsintegrering samt driva ett systematiskt arbete med våldsfrågor (mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution) som inkluderar de mest utsatta grupperna.

Genom hållbarhetsprogrammet 2023-2030 tar Region Västmanland ansvar för alla tre hållbarhetsdimensioner (ekologisk, social, ekonomisk) och strävar efter att integrera hållbarhet i det dagliga arbetet som kräver långsiktigt förändrade synsätt, arbetssätt och beteenden för att göra organisationen mer hållbar i linje med Agenda 2030.

10.3 Inriktning och förändring

Region Västmanland ska fortsatt arbeta hållbart och uppvisa hållbara resultat inom primärt följande målområden:

- Hållbara inköp och resurseffektivitet
- Jämlikhet och jämställdhet

- Klimat
- Tillgänglighet och delaktighet
- Biologisk mångfald och giftfri miljö

För att hållbarhetsarbetet i organisationen ska bli framgångsrikt behöver regionstyrelsen och nämnder säkerställa att hållbarhetsperspektiven beaktas i förvaltningsplaner med särskilt fokus på inköps- och våldsfrågor. I linje med att minska antalet styrdokument och öka måluppfyllelsen ska hållbarhetsprogrammet omhändertas i regionplanen, behovet av ett separat hållbarhetsprogram upphör därmed. En separat hållbarhetsredovisning som även innehåller regionens barnbokslut ska årligen tas fram.

10.4 Mål och indikatorer

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
P: Tjänsterna håller god kvalitet och är hållbara	Ökad hållbarhet: Måluppfyllelse enligt program, målområdet som förbättras	↑	3 av 5	-	-	År

10.5 Uppdrag

- Under 2024 ska regionstyrelsen arbeta för att omhänderta hållbarhetsprogrammet i regionplan och budget 2025-2027 i syfte att öka tydligheten och underlätta måluppfyllelse.
- Under 2024 ska regionstyrelsen tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnden utvärdera beslutet att ge asylsökande och personer som vistas i Sverige utan tillstånd sjukvård, tandvård samt habilitering och hjälpmedel på samma villkor som för folkbokförda i Västmanlands län.

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

11 SÄKERHET OCH TRYGGHET

11.1 Övergripande målbild

Region Västmanland ska arbeta aktivt för att skapa ett tryggare Västmanland. Region Västmanlands resiliens (motståndskraft), förmåga att möta totalförsvarets behov samt krisberedskap ska stegvis förstärkas. Säkerhetsarbetet och det trygghetsskapande arbetet i Region Västmanland ska leda till en mer trygg, stabil och säker miljö för patienter, besökare, resenärer, medarbetare och invånare.

11.2 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

En stor del av den verksamhet som bedrivs inom regionen är samhällsviktig och Region Västmanland har en god beredskap för att förebygga och hantera extraordinära händelser i fredstid, men behöver öka sin förmåga att hantera antagonistiska angrepp i vardagen, bristsituationer och ytterst krig. Krisberedskapen baseras på en väl fungerande, välövad och förberedd ordinarie verksamhet som utgår från varje medarbetares säkerhetsmedvetenhet och en god säkerhetskultur.

Robusthet och redundans i försörjningskedjan gäller främst viktig medicinteknisk utrustning och läkemedel men också ökad generell lagerhållning av skyddsutrustning, förbrukningsmateriel, textilier och livsmedel. En sådan satsning kommer att medföra ökade kostnader för regionen och därmed behov av prioritering.

De senaste årens samhällsutveckling ställer krav gällande medarbetarnas arbetssituation, utsatthet och rädsla för otillåten påverkan samtidigt som risk- och högriskpatienter i större omfattning befinner sig inom vård och omsorg. Att säkerställa god arbetsmiljö och trygga arbetsplatser inom regionen har stor betydelse för alla medarbetare och för att verksamheterna fortsatt ska kunna bedrivas med kontinuitet och bibehållen effekt.

11.3 Inriktning och förändring

Regionen ska göra sitt bästa för att öka tryggheten i länet genom trygghetsskapande åtgärder och förebyggande arbete. Insatser ska ske för att öka medarbetarnas trygghet på arbetsplatsen. Hälso- och sjukvården och tandvården har ansvar för att identifiera patienter som utsätts för våld i nära relation. Regionens arbete med rutiner för att upptäcka, vårda och hänvisa patienter som utsatts för våld ska fortsätta. Regionen ska ta fram en sammanhållen strategi och inriktning för försörjningsberedskapen. Verksamheterna inom regionen ska ta totalförsvarets behov i beaktande när verksamheten bedrivs och utvecklas.

11.4 Uppdrag

20. Under planperioden ska regionstyrelsen involvera samarbetspartners, kommuner och andra relevanta aktörer i arbetet med att stärka Region Västmanlands beredskap.

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

12 FORSKNING, INNOVATION, UTBILDNING

12.1 Övergripande målbild:

Region Västmanland ska vara en stark kunskapsregion genom högkvalitativ forskning och utbildning. Fokus för forskningen ska vara inställt på viktiga samhällsutmaningar och ske i samverkan med berörda aktörer och innovativa entreprenörer.

12.2 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Kommuner och regioner bidrar i allt högre grad, vid sidan av näringslivet, till möjligheterna att skapa förutsättningar för hållbar tillväxt, fortsatt välfärd och utveckling baserad på ny kunskap.

En stark och tydlig forsknings-, innovations- och utbildningsstruktur med hög kvalitet är ett viktigt konkurrensmedel som stärker Region Västmanland. För att klara av utvecklingen mot framtidens hälso- och sjukvård – exempelvis med precisionsmedicin och omställning till nära vård – krävs ett ökat antal forskande kliniska medarbetare samt ökad samverkan med näringsliv, akademi och kommuner.

Andra utmaningar är att forskning, innovation, utbildning och utveckling i högre grad behöver finnas inom alla delar av hälso- och sjukvården och att den är beroende av

medarbetare och patienternas delaktighet och medverkan. Samverkan med läkemedels- samt hälso- och välfärdsteknikindustrin är en mycket viktig del i framtagandet av nya lösningar på dagens och morgondagens behov, och den behöver stärkas.

12.3 Inriktning och förändring

Under kommande år behöver regionen fokusera mer på forskning och innovation för att nå en mer framskjuten roll i att generera ny kunskap och nya innovationer både i den egna organisationen och i länet. Detta kommer att ske genom stärkt samarbete inom de egna verksamheterna och med regionens partner och aktörer.

Forskning, utveckling, utbildning och innovation måste ske där patienterna befinner sig och kan medverka, och bör därför öka utanför universitetssjukhusen.

Fler yrkesgrupper och verksamhetsområden inom regionen behöver ligga i utvecklingens framkant för att tillvarata medborgarnas intressen. Utgångspunkten är att forskning, utveckling och innovation ska bedrivas där den behövs. Att främja en ökning av antalet kombinerade tjänster där medarbetare utöver sin grundanställning får möjlighet att bedriva utvecklingsarbete genom innovation, forskning och utbildning är en viktig angelägenhet under planperioden.

Det är viktigt att öka regionens förmåga att, i samverkan med näringsliv och akademi, utveckla och implementera nya innovativa lösningar. Exempel på detta är utvecklad infrastruktur i form av nya lärande-, utvecklings- och testmiljöer.

12.4 Mål och indikatorer

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
P: Tjänsterna/regionens forskning håller god kvalitet	Antal vetenskapliga publikationer från regionen	↑	48	66	61	År
	Antal kliniska studier	↑	184	191	185	År
	Antal medarbetare som medverkar i vetenskapligt arbete	↑	67	71	-	År

12.5 Uppdrag

21. Under planperioden ska regionstyrelsen verka för att öka andelen externfinansiering i pågående och framtida forsknings- och innovationsprojekt.

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

13 PERSONAL- OCH ARBETSGIVARPOLITIK

13.1 Övergripande målbild

Medarbetarnas kompetens och engagemang bidrar till att Region Västmanland uppnår goda resultat och gör skillnad för länets alla invånare. Regionen är en hälsofrämjande arbetsplats som erbjuder ett meningsfullt arbete och ett långt hälsosamt arbetsliv. Olikheter värdesätts och verksamheten präglas av trygghet. Här finns möjlighet till lärande, kompetensutveckling och utvecklingsinitiativ. Regionen som arbetsgivare värnar om medarbetaren, i och utanför arbetet, genom livets olika skeden.

13.2 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar

Regionens främsta utmaning är att behålla och utveckla den samlade kompetensen i organisationen. Den demografiska utveckling där färre på sikt förväntas ta hand om fler, är en försvårande faktor och ställer stora krav på omställning och uppgiftväxling. Utveckling av arbetssätt och digitalisering är i fokus, ambitionen för att erbjuda en jämlik, säker och tillgänglig hälso- och sjukvård samt andra välfärdstjänster av god kvalitet.

Regionen fokuserar på hälsofrämjande arbetsplatser för att på så vis bidra till ett långt, hälsosamt och utvecklande arbetsliv. Att möjliggöra schemaläggning med återhämtning är viktiga delar i ett långt arbetsliv, men också en utmaning som kräver nya arbetssätt. För detta krävs starka och trygga chefer och ledare inom Region Västmanland. I "Program för vidareutveckling av regionens personal- och arbetsgivarpolitik 2023-2027" beskrivs målbilden för regionen som arbetsgivare.

13.3 Inriktning och förändring

Regionen är en arbetsgivare med bra villkor vilket är välkänt för såväl befintliga som framtida medarbetare.

Regionen ska fortsätta utvecklas som hälsofrämjande arbetsplats och stärka arbetet med framgångsfaktorer som gör att medarbetarna orkar, kan och vill arbeta ett långt arbetsliv. Åtgärder för att förlänga arbetslivet och förbättra arbetsmiljön är prioriterat. Ett utvecklande ledarskap är avgörande för att fler medarbetare ska stanna i sin tjänst inom regionen och ledare och chefer ska fortsätta stärkas i sina roller.

En viktig del för att främja kompetensförsörjning och lyfta fram regionen som en framtida arbetsplats är att aktivt och kontinuerligt samverka med kommuner, lärosäten och näringsliv, men också inom organisationen. Den arbetskraft som finns tillgänglig ska tas tillvara och riktade insatser för utlandsutbildade personer genomförs. Fortsatt ska även kompetensutveckling för befintliga medarbetare möjliggöras, bland annat genom "Investerar för framtiden", för att säkra den samlade kompetensen.

Regionen ska arbeta aktivt med uppgiftsväxling och utifrån kompetensbehov identifiera nya lösningar, till exempel nya roller, ersättningsmodeller och digitala verktyg. Kompetensutveckling, utbildning och erfarenhet som bidrar till verksamhetens målluppfyllelse ska premieras.

Det är vidare av vikt att säkerställa tillräckliga svenskkunskaper hos alla medarbetare för att på bästa sätt kunna möta invånarna och deras behov.

13.4 Mål och indikatorer

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
M: Medarbetare stannar och utvecklas i	Hållbart medarbetar-engagemang (HME-index) ⁸	↑	79 K: 79 M: 78	78	77,7	År
	Personalomsättning Nuläge från 2023	↓	-	-	-	År

⁸ Index som består av tre delområden: Motivation, ledarskap och styrning.

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
Region Västmanland	Kvarstannade Nuläge från 2023	↑	-	-	-	År
	Sjukfrånvaro	↓	7,9 % K: 8,7 % M: 5,2 %	7,3	8,1	Delår År
	Inhyrd personal (arbetad tid utförd av inhyrd personal)	↓	333 551	229 626	191 916	Delår År
	Måluppfyllelse i personal- och arbetsgivarprogram Gäller från 2023	↑	-	-	-	År

13.5 Uppdrag

22. Under hela planperioden ska regionstyrelsen, se över förutsättningarna för seniora medarbetare att förlänga arbetslivet.
23. Under hela planperioden ska regionstyrelsen stärka insatser för att ta tillvara kompetensen hos fler som är hälso- och sjukvårdsutbildade utanför EU och ESS.
24. Under hela planperioden ska regionstyrelsen möjliggöra tidigare start för studenter i arbetslivet.

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

14 EKONOMI

14.1 Övergripande målbild

Region Västmanland ska ha en god ekonomisk hushållning. Det innebär att den finansiella ställningen ska vara så stark så att regionen långsiktigt klarar välfärdsuppdraget utan att skjuta kostnader på framtida generationer.

14.2 Nuläge och utmaningar – behov och förväntningar hos invånarna

Utfallet för de finansiella målen på regiontotal nivå försämrades under 2022. Balanskravsresultatet var positivt och uppgick till 4 procent av skatter och generella statsbidrag, men årets resultat (efter finansnetto) var negativt till följd av kraftigt negativ börsutveckling. Det negativa resultatet försämrade den långsiktiga betalningsförmågan (soliditeten). Vidare fortsatte de negativa budgetavvikelserna inom hälso- och sjukvården att växa även om riktade pandemirelaterade statsbidrag har mildrat effekterna de senaste åren.

Säkerhetsläget i Europa med därpå följande inflation har medfört ökade priser inom flera områden. Ett område med stark påverkan på regionerna är pensionskostnaderna, som beräknas öka med cirka 690 miljoner kronor 2023 jämfört med 2022 och ytterligare 120 miljoner kronor mellan 2023 och 2024. Fortsatt inflation, börsoro och räntehöjningar gör att de ekonomiska förutsättningarna för planperioden är allvarliga och osäkra. Trots flertalet räntehöjningar verkar inflationen ha bitit sig fast, vilket ökar risken för höga pensionskostnader även 2025. En anpassad kostnadsutvecklingstakt och förändrade arbetssätt krävs så att regionen fortsatt uppnår kraven enligt riktlinjen för "God ekonomisk hushållning".

Ett antal större utvecklingsinsatser som berör regionen bredd pågår och fortsätter under planperioden. Det gäller bland annat inom fastighetsområdet, digitalisering och förflyttningen mot nära vård samt ytterligare utvecklingsåtgärder inom hälso- och sjukvården som har påbörjats under 2023. Insatserna innebär ofta initiala utvecklings- och projektkostnader av engångskaraktär, men är samtidigt möjliggörare för en effektivare verksamhet på sikt.

Stora planerade investeringar medför tillkommande kostnader i form av räntor, avskrivningar och driftskostnader som måste hanteras parallellt med den ingående ekonomiska obalansen i hälso- och sjukvården på drygt 800 miljoner kronor. Obalansen måste successivt och på sikt arbetas bort genom att kostnadsutvecklingstakten understiger intäkternas utveckling. Strukturförändringar, prioriteringar, kostnadskontroll, samt förändrade arbetssätt och flöden för effektiv resursanvändning inom såväl stöd- som kärnverksamheter under hela planperioden är därför nödvändigt. Med stora underskott kan investeringar och prioriterade satsningar inte genomföras enligt ursprunglig planering.

14.3 Inriktning och förändring

Det är regionens samlade intäkter som sätter gränsen för hur stora kostnaderna kan tillåtas vara. Budgeten är därmed en restriktion för verksamheten.

Regionen ska arbeta för att öka sina intäkter genom att se över avgifter liksom möjligheten att sälja mer vård och behandlingar. För att bibehålla god ekonomiskushållning och uppnå balans mellan finansiering och verksamhet är det viktigaste dock att fortsätta arbetet med att sänka kostnadsutvecklingstakten. Det är avgörande att samtliga verksamheter använder regionens resurser så effektivt som möjligt och ständigt arbetar med prioriteringar, förbättrade arbetssätt, tjänster samt flöden och att skapa nya lösningar med invånarnas bästa i fokus. Kostnadsutvecklingstakten inom hälso- och sjukvården är och har varit hög en längre period. Under pandemin utökades uppdraget och antalet årsarbetare. Utökningen finansierades av temporära riktade statsbidrag. Pandemin är över och finansieringen har nu upphört varför bemanningen under 2024 ska återgå till den nivå som rådde 2019. Det innebär en minskning med cirka hundra årsarbetare eller 60-70 miljoner kronor. Motsvarande procentuellt effektiviseringskrav för övriga förvaltningar och nämnder har arbetats in i respektive ram i syfte att minska regionens totala kostnadsutveckling. Det långsiktiga arbetet med omställningen till framtidens hälso- och sjukvård ska intensifieras och effekter av åtgärderna löpande hämtas hem.

En effektiv inköpsprocess med strategiska upphandlingar bidrar till att hålla nere kostnadsutvecklingen och det ska vara enkelt att handla rätt varor och tjänster, till rätt pris och kvalitet. För att möta såväl kompetensutmaningen som den ekonomiska utmaningen ska restriktivitet råda vid återanställning. Det pågående arbetet med att se över såväl programstyrning som certifieringar ska fortsätta och kostnaderna ska minska genom effektivisering av administration.

I takt med de stigande investeringarna blir styrningen av dessa allt viktigare. Prioriteringar, effektiva lösningar och den övergripande finansieringsstrategin är nödvändiga delar i detta arbete.

14.4 Mål och indikatorer

Perspektiv / Mål	Indikator	Önskat läge	Nuläge 2022	Utfall 2021	Utfall 2020	Redovisas
E: Regionen ska uppnå fastställt ekonomiskt resultat (balanskravsresultat, exklusive ianspråktagande av tidigare avsättningar) (-53 mkr 2024, 216 mkr 2025, 225 mkr 2026)	Prognos/utfall balanskravsresultat regionövergripande	Faktiskt värde	422 mnkr	468	789	Delår År
	Prognos/utfall ekonomiskt resultat per förvaltning	+0	Mnkr			Delår År
	Hälso- och sjukvård (inkl HMC)		-481	-364		
	Regional utveckling		0	0		
	Fastighet och service (inkl KOST)		1	29		
	Förvaltning Digitaliseringsstöd		10	9		
	Förvaltning för nytt akutsjukhus		0	0		
	Närvården Västmanland		14	37		
	Regionkontor		20	31		
	Kollektivtrafikförvaltning		29	2		
	Politisk verksamhet		3	3		
	Nettokostnadsökningstakt	↓	6,7 %	5,8	-1,7	Delår År
E: Regionens finansiella ställning ska vara god	Soliditet, inklusive totala pensionsförpliktelser	↑	19 %	21	11	Delår År

14.5 Uppdrag

25. Under hela planperioden ska regionstyrelsen och samtliga nämnder fortsätta arbetet med att effektivisera och förbättra tjänster, arbetssätt och administration för att uppnå ökad effektivitet och sänkt kostnadsökningstakt för regionen som helhet.
26. Under hela planperioden ska regionstyrelsen och samtliga nämnder arbeta för att öka regionens intäkter.
27. Under 2024 ska regionstyrelsen och samtliga nämnder se över gällande övergripande styr- och uppföljningsdokument som kan upphöra att gälla alternativt omhändertas på ett annat sätt.
28. Under planperioden ska regionstyrelsen öka fokuset på inköpsprocess och avtalstrohet i syfte att minska regionens kostnadsutveckling på kort och lång sikt.

Uppdrag från Regionplan och budget 2023-2025 som fortsatt gäller, se bilaga.

15 BUDGET FÖR 2024 OCH PLANER FÖR 2025 OCH 2026

15.1 God ekonomisk hushållning

Fullmäktige ska enligt kommunallagen fastställa mål för god ekonomisk hushållning samt årligen upprätta en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Fullmäktige har också att årligen fastställa skattesatsen för nästkommande år. Det är även fullmäktige som fastställer avgiftsnivåer gentemot invånare.

God ekonomisk hushållning skapas genom att verksamheten drivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt med en stabil finansiering som grund. God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att även i framtiden ge regioninvånarna en god hälso- och sjukvård, kollektivtrafik samt regional utveckling. Regionens samlade intäkter sätter gränsen för hur stora kostnaderna kan tillåtas vara och denna budget bygger på att samtliga förvaltningar och nämnder bedriver verksamhet inom tilldelad ram.

Ur ett finansiellt perspektiv innebär god ekonomisk hushållning att balanskravsresultatet måste vara större än vad som enbart krävs enligt lagen. För att klara kommande investeringar, återbetala lån, pensionsåtagande och inte skjuta kostnader till kommande generationer måste budgeterade resultatmål uppnås. Utöver detta krävs resursutrymme för att klara morgondagens utmaningar, oförutsedda händelser (till exempel pandemier, inflationsökningar), framtida förändringsarbete samt olika projekt och satsningar.

Ur ett verksamhetsperspektiv har fullmäktige fastställt ett antal mål, vilka också ska uppnås för att regionen ska nå god ekonomisk hushållning.

Regionens målsättning enligt riktlinjen för god ekonomisk hushållning är att balanskravsresultatet över en konjunkturcykel ska motsvara två procent av skatter och generella statsbidrag. Inflationen är fortsatt långt över Riksbankens mål på två procent. Det höga inflationsläget under 2023 påverkar förutom regionens kostnader under innevarande år för bland annat drivmedel, energi och livsmedel framför allt kraftigt pensionskostnaderna 2024. Enligt KPA:s pensionsprognos per april 2023 förväntas pensionskostnaden 2024 bli cirka 800 miljoner kronor högre än 2022 och cirka 120 miljoner kronor högre än 2023.

Den rådande situationen innebär att regionen inför 2024, precis som inför 2023, tvingas göra avsteg från principen att budgetera ett resultat som uppgår till två procent av skatter och generella statsbidrag. Sedan 2008 har regionen gjort avsättningar i eget kapital för att kunna möta tillfälliga framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar. Bedömningen är att det är rimligt att i budget täcka delar av den tillfälligt ökade pensionskostnaden även 2024 med dessa avsättningar. Detta eftersom regionens ekonomi är i grunden stark. Soliditeten inklusive ansvarsförbindelser för pensioner uppgick till 19 procent vid ingången av 2023. Balanskravsresultatet för 2024 blir då:

miljoner kronor	2023	2024
Årets resultat enligt budget	-129	-53
Upplösning av tidigare års avsatta medel för framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar	129	53
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	0	0
Kvarvarande avsättning för att möta framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar	2 848	2 795

Flera år av starka resultat, särskilt under pandemin, där god ekonomisk hushållning enligt riktlinjen uppnått över en konjunkturcykel medför att en underbalanserad budget för 2024 kan läggas utan att äventyra generationsperspektivet. Om ytterligare intäkter tillkommer under 2024 kommer dessa vikas till att stärka resultatet. En resultatnivå på två procent krävs för att klara kommande kostnadsökningar till följd av den ökade investeringstakten.

För att uppnå budgeterade resultat måste arbetet med balans mellan verksamhet och finansiering i hälso-och sjukvården intensifieras och ge avsedd effekt. KPA:s pensionsprognos visar en återgång 2025 till lägre pensionskostnadsnivåer, men det är under förutsättning att inflationen sjunker till 1-2 procent i juni 2024. Det till synes förbättrade ekonomiska läget för 2025 och 2026 ska tolkas med stor försiktighet. Kraftigt negativa resultat för 2023 och 2024 innebär att delar som inte kan täckas med avsättningar i eget kapital, enligt Kommunallagen, behöver återställas inom tre år.

15.2 Samhällsekonomin

Den samhällsekonomiska bedömningen i avsnitt 16.2–16.3 är i flera delar baserad på Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) Aktuell Ekonomi (cirkulär 23:20 (27/4 2023) och Ekonomirapporten (april 2023).

Fortsatt hög inflation präglar både världsekonomin och Sverige, men toppen ser ut att ha passerats i flertalet länder. Inflationsmålet väntas dock inte nås förrän i slutet av 2023 eller under 2024. Den höga inflationen och de snabba räntehöjningarna bromsade efterfrågan i ekonomin redan under hösten 2022. Lågkonjunktur råder och BNP beräknas minska med 1,0 procent 2023, främst drivet av att både hushållens konsumtion och investeringarna i ekonomin faller. Att hushållens konsumtion minskar har endast inträffat en gång efter 90-talskrisen; år 2020, till följd av pandemi-restriktionerna. Minskningen nu är inte lika stor, men visar ändå tydligt att hushållen drabbas hårt av de snabba prisökningarna. Även offentlig konsumtion utvecklas svagt och beräknas landa på noll-tillväxt 2023.

Att efterfrågan minskar innebär att många företag, särskilt på den svenska hemmamarknaden, behöver anpassa sina kostnader. Samtidigt behöver de göra en avvägning mellan att anpassa sig till lågkonjunkturen på kortare sikt. Det handlar om den mer strukturella kompetensbristen och storleken på personalstyrkan. Det är stora

kostnader involverade i att rekrytera personal och det finns stora matchningsproblem mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bedöms tillfälligt öka till 9,0 procent 2024 innan den faller tillbaka igen.

15.3 Regionsektorn

Sammantaget var resultatet starkt i regionsektorn 2022, främst tack vare uppreviderade skatteintäkter. Åren 2023 och 2024 väntas dock bli mycket kärva beroende på allmänt höga kostnadsökningar, men framför allt på grund av värdesäkringen av pensionerna. De långsiktiga behoven av välfärd ökar även de närmaste åren till följd av allt fler invånare över 80 år. Regionsektorn prognostiserar stora underskott 2023 och 2024 och fler och fler tvingas planera för neddragningar.

Sammantaget ökade kostnaderna för svensk hälso- och sjukvård med 3,5 procent i fasta priser 2021, vilket är högre än genomsnittet på 2,4 procent per år de senaste fem åren före pandemin. Även 2022 var kostnadsökningen högre än det tidigare genomsnittet. Personalkostnader och kostnader för köp av verksamhet står för knappt 70 procent av regionernas kostnadsmassa. Trots det har mycket av debatten under senare tid präglats av de kraftiga prisökningarna på energi, livsmedel, bränsle och även byggkostnader. De två förstnämnda utgör bara en liten del, knappt 1 procent, av regionernas kostnader, vilket innebär att höga prisökningar inom dessa områden endast får litet genomslag. I takt med att avtalen löper ut kommer dock successiva prisökningar. Exempelvis gäller det elkostnader. En verksamhet som kommer att drabbas hårt av prisökningarna är kollektivtrafik, där bränslekostnaderna har ett stort genomslag.

15.4 Region Västmanland

Regionens prognostiserade balanskravsresultat för 2023, baserat på utfall i april, är kraftigt negativt, minus 982 miljoner kronor. De främsta orsakerna är höga pensionskostnader till följd av inflationen och det årligen ökande underliggande underskottet i hälso- och sjukvården. Utmaningen förstärks av befolkningens ökade vårdbehov, kompetensbristen och de kommande stora investeringarna i Nytt Akutsjukhus Västerås. Även för 2024 prognostiseras stort negativt resultat.

Arbetet med att få balans mellan ekonomi och verksamhet måste fortsätta under planperioden och därefter. Utvecklingen av framtidens hälso- och sjukvård behöver intensifieras och effekthemtagning av nära vård och andra åtgärder inom hälso- och sjukvården måste göras. Fortsatt arbete med utveckling av nya arbetssätt och tjänster inom samtliga förvaltningar och nämnder krävs i syfte att hålla nere kostnadsutvecklingstakten så att regionen framöver ska kunna uppnå positiva ekonomiska resultat.

Regionens ekonomiska långtidsprognos visar att en snabb och kraftfull inbromsning av kostnadsökningstakten under 2023-2025 krävs för att investeringar de närmaste 10-15 åren ska kunna genomföras enligt plan. Parallellt med det pågående långsiktiga omställningsarbetet i hälso- och sjukvården måste därför kortsiktiga åtgärder med tydlig effekt vidtas. Denna budget bygger på att tillräckliga effekter av detta arbete kommer att uppnås, så att samtliga förvaltningar och nämnder bedriver verksamhet inom tilldelad ram.

15.4.1 Skatteintäkter och statsbidrag

Tabellen nedan visar SKR:s senaste bedömningar av uppräkningsfaktorerna av skatteunderlaget.

Årlig procentuell förändring	2022	2023	2024	2025	2026
SKR, april 2023	5,4	4,3	4,0	4,8	4,7
SKR, februari 2023	5,4	3,8	4,6	4,4	4,0
SKR, december 2022	5,2	3,6	4,4	4,3	4,0
SKR, oktober 2022*	5,2	4,0	4,5	4,1	4,0

*Skatteunderlag reviderad regionplan 2023-2025

I avsnitt 16.5 finns en specifikation över beräknade skatteintäkter och generella statsbidrag, exklusive intäkter från de riktade statsbidragen (som ingår i verksamhetens intäkter).

Överenskommelse om statsbidraget för läkemedel finns för 2023. För 2024-2026 har prognoser gjorts.

De riktade statsbidrag som ingår i budgeten baseras på SKR:s sammanställning för planperioden utifrån budgetpropositionen och är:

- Kvinnosjukvård, specialist- och primärvård (t o m 2025)
- God och nära vård (t o m 2025)
- Kortare väntetider i cancervården (t o m 2025)
- Ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården (Kömiljard) (t o m 2025)
- Psykisk hälsa (t o m 2025)
- Civilt försvar (t o m 2025)
- Återhämtningsbonus (t o m 2025)
- Fler vårdplatser (t o m 2025)
- Ökad förskrivning av fysisk aktivitet på recept (t o m 2025)

Då överenskommelserna mellan regeringen och SKR inte är klara för kommande år, har beloppen för respektive riktat statsbidrag budgeterats utifrån tidigare års nivåer eller utifrån Region Västmanlands andel av befolkningsmängden. Osäkerheten i statsbidragens varaktighet och storlek medför planeringssvårigheter för regionens verksamheter samt utgör en budgetrisk. Med hänvisning till försiktighetsprincipen budgeteras kostnaderna för de riktade statsbidragen på samma nivå som intäkterna.

Regionen ska verka för att uppfylla de överenskommelser som tecknas mellan regeringen och SKR och i samband med ny överenskommelse eller nytt riktat statsbidrag pröva om regionen redan uppfyller överenskommelsens villkor. Eventuella ytterligare insatser som behövs för uppfyllande ska vara tillfälliga så att de kan avvecklas när statsbidraget upphör.

15.4.2 Skattesats (utdebitering)

För planperioden föreslås oförändrad utdebitering av den regionskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten, vilket innebär 10,88 procent.

15.4.3 Ekonomiska ramar

Utgångspunkten för beräkning av de ekonomiska ramarna har varit de ramar som regionfullmäktige antog i den reviderade budgeten i december 2022. Alla ramar har, för 2024 och 2026, först räknats upp med SKR:s prognos för LPIK (landstingsprisindex exklusive läkemedel) från den 27 april 2023. Därefter tillämpas principen om ett löpande effektiviseringskrav som för samtliga förvaltningar och nämnder motsvarar 1 procentenhet på LPIK för 2024 och 2026 utom för Hälso- och sjukvårdsnämnden där effektiviseringskravet har satts till 0,5 procentenheter för respektive år. Därutöver har för 2024 ytterligare ett effektiviseringskrav på 0,7 procentenheter lagts på övriga förvaltningar och nämnder. 0,7 procentenheter motsvarar kravet på minskat antal årsarbetare inom Hälso- och sjukvårdsnämnden. Uppräkningen av ramarna för övriga förvaltningar och nämnder blir därmed 2,4 procent 2024. SKR:s prognos för 2025 visar på negativ LPIK. För 2025 har i stället antagits oförändrad prisökning och ingen uppräknings har därmed gjorts av ramarna. LPIK-uppräknings ska inte ses som kompensation för ett visst kostnadsslag eller uppdrag, utan prisindexet används som ett sätt att fördela resurserna. Det är nämnders och förvaltnings ansvar att fördela resurser på bästa sätt för att utföra uppdraget inom den totala tilldelade ramen så att balans mellan verksamhet och finansiering uppnås. Med anledning av det ansträngda ekonomiska läget är budget och plan restriktiv och politiska reformer förväntas genomföras inom tilldelade ramar.

LPIK exklusive läkemedel framgår av tabellen nedan.

Årlig procentuell förändring enligt SKR	2024	2025	2026
LPIK exkl. läkemedel, april	4,1 %	- 0,8 %	1,7 %

I Vårdval Västmanlands ram har kompensation utöver LPIK skett för beräknad befolkningsökning. Läkemedelskostnader hanteras som en separat budgetpost och ramtilldelning till hälso- och sjukvården sker utifrån prognostiserade kostnader. Till grund för prognosen ligger Socialstyrelsens läkemedelsprognos per maj 2023 med eventuella lokala anpassningar.

Förvaltnings och nämnders ramar ska täcka kostnader för internhandel gällande allmän- och medicinsk service. Förvaltningen för digitaliseringsstöd är i sin helhet intäktsfinansierad. Detsamma gäller Fastighets- och serviceförvaltningen även om anslag erhålls för tomställda lokaler samt stab. Inom Regionkontoret och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen finns ett fåtal säljande verksamheter. För intäktsfinansierade förvaltningar och verksamheter gäller krav på ständiga effektiviseringar, prissättning enligt självkostnadsprincipen och att utförandet måste ske utifrån helhetssyn, det vill säga vad som är bäst för både utförare och nyttjare och därmed för regionen. Intern köptrohet gäller.

15.4.4 Gemensamma kostnader och intäkter

I gemensamma kostnader och intäkter ingår bland annat av KPA estimerade pensionskostnader (exklusive finansiell kostnad). Nytt avgiftsbestämt pensionsavtal, AKAP-KR, trädde i kraft den 1/1 2023. Mer förutsägbara kostnader för arbetsgivaren förväntas. Höjda pensionskostnader till följd av nytt avtal prognostiseras initialt, men

utplaning förväntas på sikt. Förväntat fortsatt hög inflation under 2023 ger även mycket höga pensionskostnader 2024.

Andra kostnadsposter är patientförsäkringar, avskrivning på Citybanan samt stöd till Nya Västerås flygplats. Intäkterna från riktade statsbidrag redovisas budgetmässigt här, medan de kostnadsmässigt i huvudsak återfinns i anslaget till regionstyrelsens förfogande. Budgeterat nettoöverskott för regionens gemensamma kostnader och intäkter framgår av tabell över ramar nedan.

15.4.5 Anslaget till regionstyrelsens förfogande

Syftet med anslaget är att hantera temporär finansiering (till exempel via riktade statsbidrag) och innehåll i uppdrag som inte kunnat förutses när ramarna fastställts. Utöver detta ska anslaget hantera resultatreglering mellan åren för de verksamheter som omfattas av detta samt fungera som buffert och marginal om det budgeterade resultatet sviktar. Budgetmarginalen uppgår till minst 1 procent av nettokostnaderna, vilket motsvaras av 90-100 miljoner kronor.

Specificerade poster i anslaget till regionstyrelsens förfogande 2024 får, under förutsättning att de finns upptagna i respektive förvaltningsplan, ianspråkta av respektive nämnd i samband med fastställande av förvaltningsplan.

15.4.6 Forskningsfonden

Efter att fullmäktige fastställt bokslutet för 2022 uppgår fonden till 100 miljoner kronor. Föreslås att ingen utdelning görs från fonden under planperioden. En utvärdering av fonden pågår.

15.4.7 Anslag till revisorerna

Enligt det fastställda reglementet för revisorerna ska revisorernas framställan beredas av fullmäktiges presidium. Den beräknade ramen för 2024 uppgår till 5,9 miljoner kronor.

15.4.8 Anslag till patientnämnden inklusive kansli

Den beräknade ramen för patientnämnden inklusive kansli för 2024 uppgår till 6,5 miljoner kronor.

15.4.9 Avkastningskrav helägda och delägda bolag

De årliga avkastningskraven på helägda Folk tandvården AB och hälftenägda Svelands- trafik AB uppgår oförändrat under planperioden till 1,7 miljoner kronor respektive 10,9 miljoner kronor. Syftet med avkastningskravet är att konsolidera företagen inför framtiden. Hur stor del av avkastningskravet som ska delas ut till ägarna bestäms i samband med att respektive budget fastställs. Region Västmanland gick in som delägare i Nya Västerås Flygplats AB den 1 april 2022. För det samhällsnyttiga flyget står Region Västmanland för hälften av kostnadstäckningen. Västerås stad står för övriga 50 procent. För Västmanlands Lokaltrafik AB finns inget avkastningskrav då detta endast är ett avtalsförvaltande bolag som ska likvideras under 2023.

15.4.10 Borgensavgifter

Region Västmanland debiterar en borgensavgift i de fall borgen för lån eller tryg- gande av pensioner lämnas till hel- eller delägt bolag som bedriver verksamhet på en

konkurrensutsatt marknad. Från 2024 görs en årlig marknadsvärdering av borgensavgiften. För 2024 gäller följande avgifter:

Svealandstrafiken AB* 0,4 %

Folktandvården AB 0,15%

*) samordnad med Region Örebro län

15.4.11 Investeringar

I tabellen nedan framgår föreslagen investeringsram för 2024 och upptagna planeringsunderlag för 2025 och 2026.

Belopp i miljoner kronor	Budget 2023	Ram 2024	Plan 2025	Plan 2026
Ram Inventarier och utrustning	226	261	218	525
Varav nytt akutsjukhus Västerås				
Initiering och Etablering	-	0,5	0,5	7
Genomförande	11	12,5	12,8	356
*Fastighetsgemensamma investeringar	1	2	7	
Ram Byggnadsinvesteringar	839	1061	1415	1453
Varav nytt akutsjukhus Västerås				
Initiering och Etablering	-	13	38,4	60
Genomförande	505	715	1 167,6	1 178
*Fastighetsgemensamma investeringar	55	14	86	90
Varav Övriga (inkl ej intecknade)	279	319	123	125
Investeringsram totalt	1 065	1 322	1 633	1 978

* Ej del av 6,8 mdr, särskilda fullmäktigebeslut

Investeringstakten, projektens omfattning och nya satsningar måste anpassas till de driftskostnader som i slutändan är möjliga att finansiera. Ökade driftkostnader kopplade till investeringar ska därför rymmas inom förvaltningarnas och nämndernas beslutade driftsramar om inte regionstyrelsen beslutar annat. Hantering av driftkostnadsökningar kopplade till nytt akutsjukhus Västerås (NAV) finns beskrivet särskilt i beslutsunderlaget avseende NAV.

Den försämrade ekonomiska läget i kombination med den ökade investeringstakten ställer än högre krav på prioriteringar. En gemensam investeringsprocess för samtliga investeringar, med tillhörande prioriteringsmodell, tas bland annat av det skälet fram under 2023.

Byggnader

Regionens behov av fastighetsinvesteringar är stort till följd av ett ålderstiget bestånd och byggandet av det nya akutsjukhuset i Västerås. Samtidigt är de finansiella ramarerna begränsade. Beslut om nytt akutsjukhus i Västerås innebär att den övergripande strategin fram till NAV:s invigning är att minimera investeringarna i det fastighetsbestånd NAV ska ersätta. Detsamma gäller också för stora delar av utrustningsinvesteringar. Nyinvesteringar ska under planperioden begränsas.

Ramen för byggnadsinvesteringar för 2024 är 112 miljoner kronor högre än planeringsramen i gällande regionplan. Utökningen härleds till att planeringen för NAV

fortskridet och beloppen fördelats om mellan åren. Givet omfattningen på NAV behövs utrymme, flexibilitet och beredskap för ytterligare omfördelningar av ramar mellan åren i takt med att programmet fortskrider.

Övriga investeringar – inventarier och utrustning

Den utökade ramen för inventarier och utrustning avser främst ett nytt biljettsystem till kollektivtrafiken (40 miljoner kronor).

15.4.12 Lånebehov

Låneramen för 2024 föreslås höjas med 350 miljoner kronor till 1 400 miljoner kronor och för 2025 föreslås en höjning med 450 miljoner kronor till 1 500 miljoner kronor. För 2026 föreslås en höjning av låneramen till 1 600 miljoner kronor.

Den föreslagna låneramen (ackumulerad skuld) för 2024 inklusive bankkontokrediterna på 1 000 miljoner kronor föreslås vara 2 400 miljoner kronor, för 2025, 3 900 miljoner kronor och för 2026, 5 500 miljoner kronor.

Regionen har idag ingen låneskuld, men de ekonomiska förutsättningarna kommande år är utmanande med en hög inflation, ökade pensionskostnader samt osäkra marknadsförutsättningar för en god børsutveckling. Negativt resultat i 2022 års bokslut och i prognosen för innevarande och nästkommande år gör att de planerade och omfattande investeringarna inte kan finansieras på annat sätt än genom extern upplåning. Därtill kommer osäkerhet i effekterna av hälso- och sjukvårdens omställningsarbete. En ökad säkerhetsmarginal har därför inkluderats i förslag till totalt lånebehov.

Prognostiserade negativa resultat för innevarande år och i prognos för 2024 i kombination med omfattande investeringar gör att det bedöms nödvändigt med ett lånebehov på 1 400 miljoner kronor 2024, 1 500 miljoner kronor 2025 och 1 600 miljoner kronor 2026. En säkerhetsmarginal finns då för 2024 på 600 miljoner kronor, för 2025 på 600 miljoner kronor och för 2026 på 500 miljoner kronor om resultat eller investeringsbehov avviker från vad som planerats. I marginalen ryms även eventuell leasingfinansiering. Hur upplåningen ska hanteras finns reglerat i finanspolicyn. Bankkontokrediterna ingår inte i det föreslagna lånebehovet men kommer att utnyttjas utöver de långa lånen. Den är för närvarande på 1 000 miljoner kronor och bedöms vara tillräcklig för kortsiktig betalningsberedskap under planperioden.

Regionens står inför en omfattande upplåning och bortom planperioden väntar ytterligare upplåning när investeringstakten blir allt högre. En finansieringsstrategi som sträcker sig över åren 2023- 2038 har tagits fram.

Pensioner

Det nya pensionsavtalet som träder i kraft 2023 påverkar den framtida pensionsskulden. De anställda som idag har förmånsbestämd pension har under våren 2023 möjlighet att byta pensionsavtal. Hur många som kommer att byta är ännu inte känt, vilket ger en stor osäkerhet i hur skulden kommer att utvecklas framöver. KPA kommer med en ny uppdaterad pensionsskultsberäkning under hösten men har i sin prognos från april räknat med att ingen anställd förväntas byta avtal.

Bedömningen är att regionen i dagsläget har nått en tillräcklig konsolideringsnivå avseende pensionsskulden (tillgångarna som andel av den totala pensionsskulden). För

2024 är bedömningen att ingen avsättning bör göras till pensionsportföljen med hänsyn till regionens likviditetsbelastning, resultatutveckling och höga investeringstryck. Men osäkerheten i konjunkturen som påverkar både regionens resultat, pensionsportföljens avkastning och pensionsskuldens utveckling gör att framtida avsättningar eller uttag från pensionsportföljen skulle kunna bli aktuellt.

Årligen, i samband med budgetarbetet, sker därför en noggrannare prövning/avvägning av insättningar eller uttag från portföljen med hänsyn till regionens samlade ekonomiska situation och vägs mot, investeringstakt, konsolideringsnivå avseende pensionsskuden och marknadsutsikter (börs och räntor).

15.4.13 Finansiella intäkter och kostnader

De budgeterade finansiella intäkterna består till största delen av intäkter från pensionsmedelsförvaltningen, såsom räntor, utdelningar och realiserade vinster. De budgeterade finansiella kostnaderna består i huvudsak av ränta på pensionsskuden och framtida lån.

Under 2023 och 2024 sker en avsevärd höjning av räntekostnaden på pensionsskuden. Detta beror på högre beräknad inflation som påverkar prisbasbeloppsuppräkningsen som i sin tur påverkar den finansiella kostnaden. Från 2025 och 2026 förväntas den finansiella kostnaden vara tillbaka på lägre nivåer. Då regionen står inför en tung investeringsperiod beräknas räntekostnaden för lån upptagna under 2024 vara måttlig, men därefter ökar hela tiden räntekostnaden i takt med den stigande upplåningen, planperioden ut.

Finansmarknaderna påverkas negativt av den höga inflationen och snabbt stigande räntor. Lågkonjunktur under inledningen av planperioden kommer att påverka utvecklingen i pensionsmedelsportföljen. Detta gör att avkastningsförväntningarna på pensionsportföljen kommande år måste vara realistiska. Sedan 2019 marknadsvärderas pensionsmedelsportföljen till övervägande del vilket också innebär större osäkerhet i regionens framtida finansiella resultat. Konsekvensen blir att de finansiella intäkterna och kostnaderna blir svårprognostiserade och påverkar samtidigt regionens resultat mer än vad det har gjort historiskt. Regionen behöver fortsatt ha beredskap för, och uthållighet kring, svängningar på börsen och långsiktighet i förvaltningen blir ännu viktigare.

15.4.14 Finansiella nyckeltal

	2022 Bok- slut	2023 Budget	2024 Budget	2025 Plan	2026 Plan
Balanskravsresultat, miljoner kronor	422	-129	-53	216	225
Balanskravsresultat/skatter och statsbidrag procent	4	-1	-1	2	2
Nettokostnadsandel, procent	96	98	97	97	97
Nettokostnadsutveckling, procent	6,7	3,4	4,1	3,7	4,2
Finansnetto centralt, miljoner kronor	-737	-356	-365	-122	-121
Soliditet enligt balansräkning, procent	47	46	35	34	32
Soliditet inklusive pensionsskuld, procent	19	20	10	12	13
Självfinansieringsgrad, procent	103	57	54	49	42

Kassalikviditet, exklusive pensionsplaceringar, procent	59	42	52	55	51
Konsolideringsgrad pensioner, marknadsvärde, procent	90	86	75	75	77

15.4.15 Känslighetsanalys

En så kallad känslighetsanalys ger en uppfattning om hur olika faktorer påverkar regionens ekonomi

- Om skatten höjs/sänks med tio öre ökar/minskar skatteintäkterna med cirka 75 miljoner kronor.
- En ökning/minskning i befolkningen med 1 000 personer påverkar skatter och generella statsbidrag med cirka 35 miljoner kronor.
- En procents förändrad nettokostnad motsvarar drygt 100 miljoner kronor.
- En procents förändrad bruttokostnad motsvarar cirka 120 miljoner kronor.
- Om lönerna höjs med en procent ökar personalkostnaderna med knappt 60 miljoner kronor (inklusive sociala avgifter).
- Om lånen ökar/minskar 100 miljoner kronor, ökar/minskar räntekostnaderna med cirka 3,0 miljoner kronor årligen. Givet den osäkerhet som finns på de finansiella marknaderna med hög inflation och högre räntor bör hänsyn och simulering även göras utifrån en ökning/sänkning av ränta på 0,5 procent baserat på den totala låneramen, upp till 12 miljoner årligen.

15.5 Ekonomiska dokument

15.5.1 Resultatbudget

Resultat					
	Utfall	Budget	Budget	Plan	Plan
<i>Belopp i miljoner kronor</i>	2022	2023	2024	2025	2026
Verksamhetens intäkter	2 343	1 833	1 880	1 927	1 976
Verksamhetens kostnader	-11 360	-11 125	-11 550	-11 919	-12 374
Avskrivningar	-341	-384	-402	-456	-487
Verksamhetens Nettokostnader	-9 358	-9 675	-10 072	-10 448	-10 886
Skatteintäkter	7 272	7 424	7 748	8 114	8 486
Generella statsbidrag och utjämnning	2 454	2 477	2 636	2 672	2 746
Verksamhetens resultat	367	227	312	338	346
Finansiella intäkter	284	98	144	149	155
Finansiella kostnader	-1 021	-454	-509	-271	-276
Resultat efter finansiella poster*	-370	-129	-53	216	225

*Utfall 2022 motsvarar resultat efter finansiella poster inklusive realiserade vinster och förluster.

Resultat efter finansiella poster 2023-2024 motsvarar det budgeterade resultatet enligt balanskravet före ianspråktagande av avsättning i eget kapital.

Budgeterat resultat 2025-2026 motsvarar 2 % av skatter och generella statsbidrag (god ekonomisk hushållning)

Nettokostnadsutveckling	3,9%	3,4%	4,1%	3,7%	4,2%
Nettokostnadsutveckling 2022 beräknas utifrån utfall 2021 (exkl. jämförelsestörande post 2021, 6,7%)					
Nettokostnadsutveckling 2023 beräknas utifrån utfall 2022.					

Datum

2023-05-23

15.5.2 Ramar

Ramar				
Regionsättning i miljoner kronor	Budget	Budget	Plan	Plan
Summa fördelat till nämnder och förvaltningar	2023	2024	2025	2026
<u>Verksamhet under Regionstyrelsen</u>				
Fastighets- och serviceförvaltningen	23,2	23,7	23,7	23,7
Regionkontoret	257,1	265,7	265,7	267,6
<u>Verksamhet under nämnd</u>				
Hälso- och sjukvårdsnämnden	8 306,5	8 712,6	8 802,7	8 982,1
varav Vårdval	1 334,5	1 396,2	1 403,0	1 426,3
Regionala utvecklingsnämnden	161,6	165,6	165,6	166,7
Kollektivtrafiknämnden	351,3	359,8	359,8	362,3
<u>Övrigt</u>				
Politisk verksamhet och patientnämndens kansli				
Patientnämnden inkl kansli	6,4	6,5	6,5	6,6
Förtroendevalda och bidrag till politiska partier	46,9	48,1	48,1	48,4
Revisionen	5,7	5,9	5,9	5,9
Summa fördelat till nämnder och förvaltningar	9 158,7	9 587,8	9 677,9	9 863,4
Anslaget till regionstyrelsens förfogande	757,7	600,3	906,0	1 132,8
varav statsbidrag	442,5	332,1	302,3	309,7
SUMMA VERKSAMHET	9 916,4	10 188,1	10 583,9	10 996,2
Gemensamma kostnader och intäkter	-241,2	-116,2	-135,8	-110,5
SUMMA DRIFTBUDGET (nettokostnader)	9 675,2	10 071,9	10 448,1	10 885,7

15.5.3 Ramförändringar

	Ram			
Ramförändringar i miljoner kronor	2023	2024	2025	2026
<u>Verksamhet under Regionstyrelsen</u>				
Fastigheter och service (FSF)	23,2			
LPIK uppräknig		0,1	0,0	0,0
Justering tomställda lokaler		0,4		
Regionkontoret (RK)	257,1			
LPIK uppräknig		6,2	0,0	1,9
Utdökning ram från RS inköpsnämnden		2,2		
Utdökning ram från RS friskvårdsbidrag		0,3		
<u>Verksamhet under nämnd</u>				
Hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN)	8 306,5			
LPIK uppräknig		254,4	0,0	88,3
Kostnadsökning läkemedel		117,1	83,3	84,7
Demografi uppräknig vårdval		8,7	6,8	6,4
Utdökning ram från RS ökad hyra Sala		19,4		
Utdökning ram från RS friskvårdsbidrag		6,5		
varav Vårdval	1 334,5			
LPIK uppräknig		48,0	0,0	16,8
Demografi uppräknig vårdval		8,7	6,8	6,4
Omflytt ramar, Seniorvårdsprogram (inom HSF)		5,0		
Regionala utvecklingsnämnden (RUN)	161,6			
LPIK uppräknig		3,9	0,0	1,2
Utdökning ram från RS friskvårdsbidrag		0,1		
Kollektivtrafiknämnden (KTN)	351,3			
LPIK uppräknig		8,4	0,0	2,5
Utdökning ram från RS friskvårdsbidrag		0,1		
<u>Övrigt</u>				
Politisk verksamhet och patientnämndens kansli	59,0			
Patientnämnden, LPIK uppräknig		0,2	0,0	0,0
Förtroendevalda, LPIK uppräknig		1,1	0,0	0,3
Revisionen, LPIK uppräknig		0,1	0,0	0,0
Summa	9 158,7	429,1	90,1	185,5

Datum

2023-05-23

15.5.4 Anslaget till Regionstyrelsens förfogande

Specifikation av anslaget till regionstyrelsens förfogande				
	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
<i>Belopp i miljoner kronor</i>				
Omställning och kompetensutveckling	25,0	27,0	25,0	25,0
Personalpolitiska medel	4,0	4,0	4,0	4,0
Ökning kollektivtrafiken (MÅLAB, TiB mm)	30,0	32,0	30,0	30,0
Fastighetsomställningskostnader	20,0	20,0	20,0	20,0
Ökad hyra Sala (i ram 2024)	19,4			
Akutsjukhus Västerås Projektering/genomförande	36,0	36,0	44,0	47,0
Cosmics utvecklingsprogram	27,7	18,0	18,0	16,0
Lågtröskelmottagning	3,5	3,5	3,5	3,5
Samverkan kring personer med skadligt bruk och beroende	2,0	2,0	2,0	2,0
Nationella riktlinjer (GAP-analyser)	5,0	5,0	5,0	5,0
Forskning, innovation och kombinerade tjänster	10,0	10,0	10,0	10,0
Brandskyddsåtgärder	2,0	2,0		
Införande NetClean	1,0			
LSS			11,0	11,0
Bredband och regionala utvecklingsmedel	3,0	3,0	3,0	3,0
Ökat friskvårdsbidrag (i ram 2024)	7,0			
Samordningsfunktion kulturskolor	0,4	0,4	0,4	0,4
Flygplats (till gem kostnader 2024)	15,0			
TBE-vaccination barn	4,0	4,0	4,0	4,0
Avveckling Salbergafonden			5,0	
Vaccin kikhosta gravida	1,0	1,0	1,0	1,0
Inköpsnämnden (i ram 2024)	2,2			
Primärvård	7,0	7,0	7,0	7,0
Avgiftsfri vård sexuellt våld		0,3	0,3	0,3
Beredskap och robusthet		3,0	3,0	3,0
Summa övrigt	225,2	178,2	196,2	192,2
Förutsätter statsbidrag				
Kvinnorsjukvård, specialist- och primärvårdsverksamhet	25,7	20,0	20,0	
Psykisk hälsa (endast regionens del enligt SKR 2023)	37,5	37,5	19,7	
Kortare väntetider i cancervården	10,0	10,0	10,0	
Rehabkoordinatorer (generellt stb)	9,7	9,7	9,7	9,7
God och nära vård	184,7	80,5	80,5	
<i>varav satsning på nytt personal och arbetsgivarprogram 4 mnkr 2024-2026</i>				
<i>varav ökad ambitionshöjning ST-läkare i primärvården 5,1 mnkr 2024-2026</i>				
<i>varav seniorhälsovårdsprogram 2 mnkr 2024-2026</i>				
GNV-Ambulanssjukvård	2,5			
Civilt försvar	8,0	16,7	18,0	
Civilt försvar beredskapsläkemedel		13,3		
Ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården	80,0	80,0	80,0	
<i>varav ytterligare satsning på tillgänglighet BUP med 4 mnkr 2024-2026</i>				
<i>utöver det som i överenskommelsen är direkt styrt mot BUP</i>				
Vaccination	13,0			
Återhämtningsbonus	9,0	9,0	9,0	
Flera vårdplatser	53,4	53,4	53,4	
Ökad läkarkompetens i äldrevården	9,0			
Fysisk aktivitet på recept		2,0	2,0	
Övriga statsbidrag				300,0
Summa statsbidrag	442,5	332,1	302,3	309,7
Summa reserverat	667,7	510,3	498,5	501,9
Egentligt oförutsett/budgeteringsmarginal	90,0	90,0	407,5	630,9
Summa till regionstyrelsens förfogande	757,7	600,3	906,0	1 132,8

Datum

2023-05-23

15.5.5 Kassaflödesbudget

Kassaflödesbudget					
<i>Belopp i miljoner kronor</i>	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat	-371	-129	-53	216	224
Justering för av- och nedskrivningar	341	384	402	456	487
Realisationsvinst/realisationsförlust, materiella anläggningstillgångar	0				
Justering för avsättningar	257	760	961	268	128
Justering för ianspråktaga avsättningar	0	0	0	0	0
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	18	12	12	12	12
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital	246	1 026	1 322	951	851
Ökning (-)/minskning (+) av kortfristiga fordringar	213	-296	-67	-111	-110
Ökning (-)/minskning (+) av förråd och varulager	0	0	0	0	0
Ökning (+)/minskning (-) av kortfristiga skulder	48	337	-739	-107	137
Kassaflöde från den löpande verksamheten	506	1 067	516	733	878
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Försäljning av immateriella anläggningstillg	0	0	0	0	0
anläggningar	-460	-839	-1 061	-1 415	-1 453
anläggningar	0	0	0	0	0
Investering i maskiner och inventarier	-232	-226	-262	-218	-525
Investeringsbidrag	0	0	0	0	0
Försäljning av maskiner och inventarier	0	0	0	0	0
Investering i finansiella anläggningstillgångar	-1	0	0	0	0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	0	0	0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-692	-1 065	-1 323	-1 633	-1 978
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna långfristiga lån	9	0	800	900	1100
Amortering av skuld	-8	0	0	0	0
Ökning (-) /minskning (+) av långfristiga fordringar	15	0	0	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	16	0	800	900	1 100
ÅRETS KASSAFLÖDE					
Årets kassaflöde	-170	2	-7	0	0
Likvida medel vid årets början	264	-2	0	0	0
Likvida medel vid årets slut*	94	0	0	0	0
RÄNTEBÄRANDE SKULD					
Räntebärande skuld vid årets början	27	27	27	827	1 727
Räntebärande skuld vid årets slut	28	27	827	1 727	2 827

*Negativt kassaflöde innebär ett större utnyttjande av krediten på bankkontot.

Datum

2023-05-23

15.5.6 Balansbudget

Balansbudget					
Belopp i miljoner kronor	Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
TILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar	8	10	8	8	8
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekn anlägg	3 082	4 018	4 578	5 742	6 955
Maskiner och inventarier	628	721	736	752	1 032
Finansiella anläggningstillgångar	155	169	155	155	155
Summa anläggningstillgångar	3 873	4 918	5 477	6 657	8 150
Bidrag till statlig infrastruktur	173	161	150	138	127
Förråd m m	67	66	67	67	67
Fordringar	1 131	895	1 131	1 131	1 131
Kortfristiga placeringar	6 740	7 334	7 169	7 280	7 390
varav pensionsmedel	6 740	7 334	7 169	7 280	7 390
Kassa, bank m m	94	0	0	0	0
Summa omsättningstillgångar	8 031	8 294	8 367	8 478	8 588
SUMMA TILLGÅNGAR	12 077	13 374	13 994	15 273	16 865
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	5 630	6 121	4 927	5 143	5 367
därav årets resultat	-371	-129	-53	216	224
Avsättningar för pensioner m m	4 340	5 088	6 062	6 333	6 462
Andra avsättningar	0	0	0	0	0
Summa avsättningar	4 340	5 088	6 062	6 333	6 462
Långfristiga skulder	20	27	827	1 727	2 827
Kortfristiga skulder	2 088	2 137	2 178	2 071	2 208
Summa skulder	2 108	2 164	3 005	3 798	5 035
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTN. och SKULDER	12 077	13 374	13 994	15 273	16 865

Ansvarsförbindelse, inkl. löneskatt 3 381 3 415 3 498 3 330 3 132

16 FULLMÄKTIGES FÖRSLAG TILL BUDGET

Regionstyrelsens förslag till fullmäktiges beslut

1. Skattesatsen för den regionskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten fastställs för år 2024 till 10,88 %.
2. Ram om 5,9 miljoner kronor till revisorerna 2024 fastställs.
3. Ram om 6,5 miljoner kronor till patientnämnden inklusive kansli 2024 fastställs.
4. Ramen för 2024 års investeringar fastställs till 1 322 miljoner kronor.
5. Planeringsunderlag för investeringar fastställs för 2025 till 1 633 miljoner kronor
6. och för 2026 till 1 978 miljoner kronor.
7. Regionstyrelsen får i uppdrag att se över investeringsramarna och investeringsbehoven inför planperioden 2024 – 2026.
8. Regionstyrelsen har rätt att bevilja externa investeringar utanför beviljade ramar under förutsättning att full kostnadstäckning finns för investeringen.
9. Regionstyrelsen får i uppdrag att i enlighet med investeringspolicyn fastställa investeringsplanen för 2024.
10. Regionstyrelsen har under planperioden rätt att nyupplåna, det vill säga öka regionens skulder under planperioden, till maximalt 4 500 miljoner kronor (exklusive bankkontokredit).
11. Regionstyrelsen har under planperioden rätt att omsätta lån, det vill säga låna upp belopp motsvarande belopp på de lån som förfaller till betalning under planperioden.
12. Bankkontokreditens storlek fastställs till maximalt 1 000 miljoner kronor.
13. Resultat-, kassaflödes- och balansbudget för 2024 samt planer för 2025 och 2026 fastställs.
14. 2024 års ramar samt planer för 2025 och 2026 för nämnder och förvaltningar fastställs.
15. 2024 års ramar samt planer för 2025 och 2026 för övrig verksamhet fastställs.
16. Budget för gemensamma kostnader och intäkter för 2024 samt planer för 2025 och 2026 fastställs.
17. Regionstyrelsen får i uppdrag att vid behov omfördela medel mellan de olika ramarna.
18. Regionstyrelsen får i uppdrag att fördela reserverade medel för satsningar till respektive verksamhet.
19. Regionstyrelsen får i uppdrag att fatta beslut om de medel som inte reserverats i anslaget till styrelsens förfogande.
20. Regionstyrelsen äger rätt att fördela ut tillkommande statsbidrag under året.
21. Regionstyrelsen får i uppdrag att se över driftsramarna inför planperioden 2024-2026.
22. Specificerade poster i anslaget till regionstyrelsens förfogande 2024 får, under förutsättning att de finns upptagna i respektive förvaltningsplan, ianspråkta av respektive nämnd i samband med fastställande av förvaltningsplan.

17 FULLMÄKTIGES FÖRSLAG TILL FÖRÄNDRINGAR AV AVGIFTER

Fullmäktige ansvarar för att fastställa avgifter och taxor gentemot invånare. Nedanstående förändringar föreslås inför 2024.

Regionstyrelsens förslag till fullmäktiges beslut:

Egenavgift för sjukresor fastställs till 120 kronor/resa från och med 1 januari 2024 (tidigare 100 kronor/resa)

Högekostnadsskydd för sjukresor fastställs till 2 160 kronor/år från och med 1 januari 2024 (tidigare 1 800 kronor/år).

Bedömning och behandling av legitimerad ambulanspersonal utanför vårdinrättning likställs med vård av specialistsjuksköterska på mottagning och avgiftsbeläggs med ordinarie patientavgift inom specialistvård från och med 1 januari 2024.

Avgift för recept på annan grund än sjukdom fastställs till motsvarande avgift som besök inom primärvård från och med 1 januari 2024.

Avgiften för vård på jourmottagning eller akutmottagning fastställs till patientavgift + 200 kronor från och med 1 september 2024.

Avgiften för sent avbokade eller uteblivna besök fastställs till patientavgift + 200 kronor från och med 1 september 2024.

18 REGIONENS ENGAGEMANG I AKTIEBOLAG, KOMMUNALFÖRBUND OCH ANDRA DRIFTFORMER

Regionen har valt att bedriva viss verksamhet i annan form; aktiebolag, både som ensam ägare och tillsammans med andra samt kommunalförbund. Kommunallagen ställer krav på inflytande och kontroll över all kommunal verksamhet, även den som ägs och bedrivs i annan form. Fullmäktige har fastställt principer för ägande av företag som beskriver hur regionen ska fullgöra sin uppsikt och kontroll över bolagen. Delägda bolag, stiftelser, kommunalförbund, föreningar och intresseföretag omfattas också av principerna.

18.1 Region Västmanlands koncern

Lagen om kommunal bokföring och redovisning anger kraven för vilka bolag, förbund med mera som ska anses ingå i den regionala koncernen och för vilka regionen åläggs att redovisa sammanställda räkenskaper. Utgångspunkten är ett ägande och inflytande över 20 procent, men undantag kan ske om företaget är utan väsentlig betydelse för regionen.

Region Västmanland räknar bolagen där regionen har en ägarandel på 50 % eller mer som koncernbolag. Övriga anses vara utan väsentlig betydelse för regionen. Västmanlands lokaltrafik AB ska likvideras under 2023 och tas därför inte med i koncernen i denna regionplan och budget.

18.1.1 Resultaträkning för Region Västmanlands koncern

Region Västmanlands koncerns resultaträkning bygger på de siffror som presenteras i denna regionplan och budget för regionen och för bolagen den under hösten 2022 fastställda budgeten för 2023 samt plan för 2024 och 2025.

Resultaträkning koncernen	Budget	Plan	Plan
<i>Belopp i mnkr</i>	2023	2024	2025
Verksamhetens intäkter	2 727	2 786	2 839
Verksamhetens kostnader	-11 939	-12 369	-12 733
Avskrivningar	-443	-473	-537
Verksamhetens nettokostnader	-9 656	-10 056	-10 431
Skatteintäkter	7 424	7 748	8 114
Generella statsbidrag och utjämning	2 477	2 636	2 672
Verksamhetens resultat	245	328	355
Finansiella intäkter	98	144	149
Finansiella kostnader	-481	-532	-295
Resultat	-138	-60	209

18.1.2 Ekonomiska mått för koncernens bolag

Här presenteras planerad omsättning, resultat och investering för de bolag som ingår i koncernen. Nya Västerås Flygplats AB redovisar negativt resultat vilket täcks av koncernbidrag där Region Västmanland står för hälften. Siffrorna hämtas från senast inlämnad budget och affärsplan (hösten 2022).

Omsättning

Koncernbolag, mnkr	Ägd andel	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Folktandvården i Västmanland AB	100%	249,7	261,1	263,8
Svealandstrafiken	50%	1 268,4	1 268,8	1 275,3
Nya Västerås Flygplats AB	50%	19,4	20,2	20,7

Resultat

Koncernbolag, mnkr	Ägd andel	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Folktandvården i Västmanland AB	100%	1,7	1,7	1,7
Svealandstrafiken	50%	10,8	10,8	10,8
Nya Västerås Flygplats AB	50%	-27,3	-28,3	-28,7

Investeringar

Koncernbolag, mnkr	Ägd andel	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Folktandvården i Västmanland AB	100%	16,5	6,1	5,8
Svealandstrafiken	50%	253,0	259,0	330,0
Nya Västerås Flygplats AB	50%	5,0	5,0	4,2

18.2 Regionens majoritetsägda bolag

18.2.1 Folktandvården Västmanland AB (100 procent)

Bolaget ska bedriva allmäntandvård till barn och vuxna i länets samtliga kommuner. Bolaget ska i första hand prioritera akut tandvård och i andra hand tandvård till barn med särskilda behov. I tredje hand ska barntandvård för barn och ungdomar i övrigt prioriteras. I fjärde hand ska vuxentandvård för dem som omfattas av det särskilda tandvårdsstödet prioriteras och i femte hand vuxentandvård för övriga vuxna.

18.2.2 Västmanlands Lokaltrafik AB (100 procent)

Bolaget bedriver ingen verksamhet utan har förvaltat långsiktigt ingångna avtal. Styrelsen har fått i uppdrag att avveckla bolaget och beräknas likvideras under 2023.

18.2.3 Svealandstrafiken AB (50 procent)

Bolaget bedriver linje- och stadstrafik med buss i Västmanlands och Örebro län på uppdrag av respektive regions kollektivtrafikmyndighet. Bolaget har även upphandlat trafiktjänster och delar av trafikutbudet köper bolaget från privata entreprenörer. Bolaget ägs av Region Västmanland och Region Örebro län.

18.2.4 Nya Västerås Flygplats AB (50 procent)

Bolaget bedriver, förvaltar och utvecklar flygplatsverksamheten vid regionflygplatsen i Västerås för samhällsviktiga flygtransporter, samt även, enligt affärsmässiga principer, för kommersiella aktörer inom luftfarten. Bolaget ägs från 1 april 2022 av Region Västmanland och Västerås stad.

18.3 Regionens engagemang i övriga aktiebolag**18.3.1 Tåg i Bergslagen AB (25 procent)**

Bolaget samordnar och har upphandlat tågtrafiken i Bergslagsområdet, med viktiga anslutningar till knutpunkter som till exempel Västerås, Örebro, Falun och Borlänge. Trafiken drivs av SJ AB, men från december 2023 är VR Sverige AB ny operatör. Bolaget ägs av regionerna Västmanland, Gävleborg, Örebro och Dalarna (25 procent vardera).

18.3.2 Create Business Incubator Mälardalen AB (25 procent)

Bolaget erbjuder coaching och affärsutvecklingsstöd som hjälper entreprenörer att på ett strukturerat sätt utveckla idéer och visioner till framgångsrika företag. Bolaget har ägts av Västerås Science Park, Eskilstuna kommun och Sörmlandsfonden. Efter avvecklingen av Västerås Science Park under 2022 övergick ägandet till Region Västmanland och Västerås stad med en ägarandel om vardera 25 procent.

18.3.3 Almi Företagspartner Mälardalen AB (24,5 procent)

Bolaget stödjer företagandet i Västmanlands och Örebro län. Verksamheten består av finansiering och rådgivning för innovatörer, nyföretagare samt små- och medelstora etablerade företag med utvecklingspotential. Region Västmanland äger tillsammans med Region Örebro län 49 procent av aktierna och ALMI:s moderbolag (staten) äger 51 procent.

18.3.4 Oslo-Stockholm 2.55 AB (16,7 procent)

Bolaget har som mål att det ska etableras tågtrafik mellan Oslo och Stockholm via Mälardalen med en restid under tre timmar. Bolagets uppgift är att verka för en bättre infrastruktur och trafikering. Bolaget ägs gemensamt av Region Västmanland, Region Värmland, Region Örebro län, Karlstad kommun, Västerås kommun och Örebro kommun.

18.3.5 Mälardalstrafik AB (13 procent)

Bolagets uppdrag är förvaltning och utveckling av regional tågtrafik i Mälardalsregionen. Trafiken upphandlas av bolaget. Bolaget ägs gemensamt av regionerna Stockholm (35 procent), Sörmland (13 procent), Uppsala (13 procent), Västmanland (13 procent), Örebro (13 procent) och Östergötland (13 procent).

18.4 Bolag där regionen har en ägarandel mindre än 10 procent

- AB Transitio (5 procent)
- Samtrafiken i Sverige AB (2 procent)
- Inera AB (0,16 procent)

18.5 Regionens engagemang i kommunalförbund**18.5.1 Västmanlands teater (51 procent)**

Kommunalförbundets uppdrag är att arrangera, producera och stödja teaterverksamhet i Västmanlands lön. Kommunalförbundet har Region Västmanland och Västerås stad som huvudmän.

18.5.2 Västmanlandsmusiken (10 procent)

Kommunalförbundets uppdrag är att genom Västerås Sinfonietta, regional musik och dans samt Västerås Konserthus erbjuda upplevelser av levande musik och dans. Kommunalförbundet har Region Västmanland och Västerås stad som huvudmän.

18.5.3 Svenskt ambulansflyg (2,7 procent)

Kommunalförbundet ansvarar för luftburen ambulanssjukvård för Sveriges 21 regioner.

18.6 Regionens engagemang i ekonomisk förening och stiftelser**18.6.1 Västmanlands Tolkservice (34 procent)**

Region Västmanland är tillsammans med länets kommuner medlemmar i Västmanlands Tolkservice ekonomisk förening. Förening erbjuder tolkar inom 100 språk.

18.6.2 Stiftelsen Inventum

Stiftelsens ändamål är att främja och stödja forskning och innovation inom regionens ansvarsområden.

18.6.3 Donationsstiftelser

Regionstyrelsen är styrelse till 10 donationsstiftelser. Styrelsen ansvarar för att förvaltning sker i enlighet med stiftelselagen. Förvaltningen av stiftelserna sker i enlighet med särskilda riktlinjer.

18.7 Program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare

Kommunallagen medger att kommunala uppdrag överlämnas till privata utförare. Fullmäktige har då ett ansvar att ange mål och riktlinjer för verksamheten och hur uppföljningen av dessa ska ske samt säkra att allmänheten får tillfredsställande insyn. Ett sådant program är under framtagande och kommer att täcka såväl LOU som LOV-upphandlad verksamhet.

18.8 Närvården Västmanland (Intraprenad)

Region Västmanland har beslutat att regionens egna vårdcentraler ska bedrivas i en intraprenad, Närvården Västmanland. Närvården ska följa programmet på samma sätt som privata utförare.

18.9 Gemensamma nämnder**18.9.1 *Gemensam inköpsnämnd***

Sedan 2019 finns en gemensam inköpsnämnd (tidigare fanns ett inköpsutskott inom "Gemensam nämnd för samverkan mellan Landstinget Sörmland och Landstinget Västmanland, DU-nämnden") där Region Västmanland och Region Sörmland samverkar inom inköps- och upphandlingsområdet för att möjliggöra besparingar på upphandlingarna. Region Västmanland bidrar med 16 miljoner kronor i regionersättning 2023, men regionens prognostiserade kostnader uppgår till 20 miljoner kronor (varav 2,5 miljoner kronor avser prognostiserad underskottstäckning).

18.9.2 *Gemensam nämnd för varuförsörjning*

Nämnden är ett samarbete mellan regionerna Dalarna, Sörmland Uppsala, Västmanland, och Örebro. Syftet med samarbetet är att genom gemensamma upphandlingar och varusortiment för förbrukningsvaror effektivisera varuförsörjningen i de olika regionerna. Nämnden har sitt säte i Uppsala. Region Västmanland bidrar med 11,6 miljoner kronor till nämnden 2023. Nämnden prognostiserar ett underskott så regionens totala kostnad prognostiseras till 16,1 miljoner kronor 2023.

18.9.3 *Gemensam hjälpmedelsnämnd*

Hjälpmedelsnämnden är gemensam för Region Västmanland och länets kommuner och har beslutanderätt i hjälpmedelsfrågor och ansvar för Hjälpmedelscentrums ekonomi samt att länets invånare erbjuds en god hjälpmedelsförsörjning på lika villkor. Nämnden är helt intäktsfinansierad.

18.9.4 *Gemensam kostnämnd*

Region Västmanland är sedan 2009 vårdregion för en gemensam kostnämnd för Region Uppsala och Region Västmanland. Nämndens främsta uppgift är produktion och leverans av kvalitativ, god och näringsriktig patientmat till ett konkurrenskraftigt pris till regionernas sjukhus. Nämnden är helt intäktsfinansierad.

18.9.5 *Gemensam ambulansdirigeringsnämnd*

Ambulansdirigeringsnämnden är en gemensam nämnd med Region Uppsala och Region Sörmland för samordning av ambulansdirigeringen i länen genom Sjukvårdens Larmcentral (en ambulansdirigeringsenhet inom varje parts organisation). Nämnden har sitt säte i Västmanland. Region Västmanland bidrar med 26 miljoner kronor till nämnden 2023.

18.9.6 *Patientnämnden*

Patientnämnden är en fristående, opartisk instans som arbetar för att patientens rättigheter och synpunkter ska tas till vara. En uppgift som patientnämnden har är att uppmärksamma och rapportera iakttagelser och avvikelser av betydelse för patientsäkerheten till vårdgivare och vårdenheter. Region Västmanland bidrar med 6,4 miljoner kronor till nämnden 2023.

19 FULLMÄKTIGES BESLUT OM MÅL, INDIKATORER OCH UPPDRAG

Regionstyrelsens förslag till fullmäktiges beslut

1. Mål, indikatorer och uppdrag inom samtliga ansvarsområden fastställs.
2. Regionstyrelsen och samtliga nämnder ska säkerställa att respektive förvaltning genomför och återskärter uppdrag och måluppfyllelse.
3. Skattesatsen för den regionskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten fastställs för år 2024 till 10,88 %.
4. Förslag till förändrade patientavgifter och högkostnadsskydd fastställs.
5. Förslag till budget för 2024 och ramar för 2025-2026 fastställs.
6. Regionplan och budget 2024-2026 i sin helhet fastställs.

Bilaga:

Nr	Uppdrag givna i reviderad RPB 2023-2025	2023	2024	2025	Till ⁹
1	Under 2023 ska regionala utvecklingsnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden prioritera hälsofrämjande och förebyggande insatser utifrån hälsoekonomi och där störst effekt på befolkningsnivå uppnås.	x			RUN, HSN
2	Under 2023 ska hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa att samarbetet fungerar väl för grupper med stort vårdbehov och arbeta för att utveckla patientens delaktighet utifrån personcentrerade arbetssätt i den västmanländska vården.	x			HSN
3	Under 2023 ska regionala utvecklingsnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa att insatser som stärker föräldraförmågan utvecklas och vara pådrivande för fler familjecentraler i Västmanland.	x			RUN, HSN
4	Under 2023 ska hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa att barn och unga med psykisk ohälsa, möts med rätt insatser på rätt vårdnivå med god tillgänglighet och kvalitet såväl på första-linje-nivå som inom Barn- och ungdomspsykiatri.	x			HSN
5	Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden ta fram ett seniorhälsovårdsprogram.	x	x	x	HSN
6	Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden leda arbetet med länets aktörer för förbättrat hälsoläge i befolkningen.	x	x	x	RUN
7	Under planperioden ska regionstyrelsen och samtliga nämnder bidra till hälsofrämjande insatser som leder till ett förbättrat hälsoläge i länet.	x	x	x	RS, HSN, RUN, KTN
8	Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden tillse att en regional systemanalys för transportinfrastruktur tas fram för att utveckla trafikinfrastrukturen i Västmanland.	x	x	x	RUN
9	Under planperioden ska kollektivtrafiknämnden arbeta för att öka tryggheten inom kollektivtrafiken.	x	x	x	KTN
10	Under 2023 ska regionstyrelsen och kollektivtrafiknämnden aktivt arbeta för en effektiv och utvecklad kollektivtrafik i Västmanland och initiera en genomlysning av Svealandstrafiken.	x			RS, KTN
11	Regionala utvecklingsnämnden ska, i dialog med regionstyrelsen och kollektivtrafiknämnden, under planperioden tillsammans med övriga intressenter arbeta vidare med kort- och långsiktiga trafiklösningar för Finnsletten, inklusive tågstopp.	x	x	x	RUN RS, KTN
12	Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden, i dialog med regionstyrelsen, leda och utveckla samarbetet för att stärka kompetensförsörjningen i länet.	x	x	x	RUN RS
13	Under planperioden ska regionstyrelsen och samtliga nämnder arbeta för ett bättre näringslivsklimat i Västmanland.	x	x	x	RS, HSN, RUN, KTN
14	Under planperioden ska regionstyrelsen säkerställa att verksamheterna prioriterar utbildning, forskning och innovation i utvecklingsarbetet och arbeta för fler kombinationstjänster	x	x	x	RS
15	Under planperioden ska regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa att åtgärder genomförs i syfte att uppnå målen i riktade och prestationsbaserade statsbidrag och andra överenskommelser	x	x	x	RS. HSN
16	Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa att fler patienter får vård inom vårdgarantins gränser, att köerna till telefonrådgivningen 1177 kortas och att belägningsgraden på vårdplatserna hålls på en nivå som minimerar överbeläggningar och antal utlokaliserade patienter	x	x	x	HSN
17	Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden utveckla vårdgarantienhetens verksamhet. Fler verksamheter ska använda vårdgarantienhetens tjänster och fler patienter ska känna till och nyttja verksamheten	x	x	x	HSN
18	Under 2023 ska hälso- och sjukvårdsnämnden, i dialog med regionstyrelsen, ta fram förslag på strategisk utveckling av framtidens hälso- och sjukvård i Region Västmanland	x			HSN RS

⁹ Förkortningar | RUN – regional utvecklingsnämnd, HSN – hälso- och sjukvårdsnämnd, KTN – kollektivtrafiknämnd, RS – regionstyrelse, KN – kostnämnd

19	Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa att arbetet med förflyttning mot en nära vård framskrider och konkretiseras samt att effekthemtagningar kontinuerligt realiserar.	x	x	x	HSN
20	Under 2023 ska regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden utreda och ta fram förslag på verksamheter som lämpar sig för LOU eller LOV.	x			RS, HSN
21	Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden omarbota formerna för primärvårdprogrammet och programmet utvecklas med inriktningen ett basuppdrag och tilläggsuppdrag och skapa förutsättningar för fast namngiven läkare, kontinuitet, fler vårdcentraler och för utveckling mot en god och nära vård.	x	x	x	HSN
22	Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden låta utvärdera enheten för planerade operationer i Sala utifrån ekonomi, arbetsmiljö och påverkan på övriga operationsverksamheter.	x	x	x	HSN
23	Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden utveckla vården för personer som utsatts för sexuellt våld.	x	x	x	HSN
24	Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden delta i det nationella arbetet med kvinnosjukvård och arbeta för en stärkt förlossningsvård i Västmanland.	x	x	x	HSN
25	Under planperioden ska regionstyrelsen ta fram mål för regionens uthållighet och öka Västmanlands förmåga att hantera särskilda händelser i fredstid och vid höjd beredskap.	x	x	x	RS
26	Under 2023 och hela planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa att förvaltningen och dess verksamheter vidtar åtgärder för en kostnadsutvecklingstakt som understiger intäkternas utveckling i syfte att nå långsiktig balans mellan verksamhet och finansiering.	x	x	x	HSN
27	Under 2023 ska hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa att förvaltningen vidtar åtgärder för att förbättra och utveckla arbetssätt och tjänster så att hälso- och sjukvårdspersonal i ökad utsträckning använder sin arbetstid till kärnuppdraget.	x			HSN
28	Under 2023 ska regionstyrelsens och samtliga nämnders förvaltningar effektivisera administrationen och förbättra arbetssätt och tjänster för att uppnå ökad effektivitet och sänkt kostnadsökningstakt för sin förvaltning och därmed för hela Region Västmanland.	x			RS, HSN, RUN, KTN
29	Under 2023 ska regionstyrelsen och samtliga nämnder vidta åtgärder för att minska administrativt merarbete till följd av politiska beslut.	x			RS, HSN, RUN, KTN
30	Under 2023 ska regionstyrelsen och samtliga nämnder ta fram förslag på intäktsökningar för regionen och arbeta för att öka regionens intäkter.	x			RS, HSN, RUN, KTN
31	Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden aktivt arbeta med att identifiera och öka extern finansiering av kultur i Västmanland samt tydliggöra kopplingen mellan kultur och hälsa.	x	x	x	RUN
32	Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden och kostnämnden främja regional matproduktion.	x	x	x	RUN, KN
33	Under planperioden ska regionstyrelsen arbeta för en effektiv energiförbrukning och vidta åtgärder för att minska regionens energikostnader.	x	x	x	RS
34	Under planperioden ska regionala utvecklingsnämnden stimulera lokal elproduktion.	x	x	x	RUN
35	Under 2023 och kontinuerligt under hela planperioden ska regionstyrelsen och samtliga nämnder använda modellen för effekthemtagning vid investeringar och i samband med nya arbetssätt. Effekthemtagningarna ska realiserar och redovisas.	x	x	x	RS, HSN, RUN, KTN
36	Under planperioden ska regionstyrelsen och samtliga nämnder prioritera arbetet för att få en välmående personal och självständig bemanning.	x	x	x	RS, HSN, RUN, KTN
37	Under planperioden ska implementeringen och effekterna av hälso- och sjukvårdens kompetensmodell utvärderas och modeller för nya anställningsformer och ersättningsmodeller tas fram.	x	x	x	RS HSN
38	Under 2023 ska regionstyrelsen och samtliga nämnder säkerställa att uppdragsgämare, entreprenörer och samarbetspartners inkluderas i arbetet med utvecklingen av god och nära vård.	x			RS, HSN, RUN, KTN
39	Regionstyrelsen får i uppdrag att under 2023 ta fram en sammanhållen investeringsprocess inklusive prioriteringsmodell för regionens samtliga investeringar.	x			RS